

Introductie bevrijding Overijssel

Na de landing in Frankrijk op de kust van Normandië rukten de geallieerde legers op door West-Europa. De bevrijding van Nederland bleek moeilijker dan gedacht. Toch zou de uitbraak uit het gebied Nijmegen – Arnhem niet plaatsvinden in noordelijke richting, maar via de oversteek van de Maas en de Roer in oostelijke richting naar de Rijn. Om dit te bereiken moest men door de beruchte Duitse verdedigingslinie, de Siegfriedlinie, breken in de sector Nijmegen – Venlo om zo naar de steden Emmerich en Wesel door te stoten. Na zware gevechten in het Reichswald bereikt men op 10 maart de gestelde doelen aan de oever van de Rijn. Uiteindelijk steekt het Engelse 30e Corps vlakbij de Nederlandse grens de Rijn over, terwijl de Canadezen vanaf Emmerich dieper landwaarts in Nederland opereren. Nadat op 29 maart diverse rivieroversteken van de Oude IJssel en de Aa zijn gerealiseerd kan de volgende sprong worden gemaakt, tijdens operatie Forward on.

De operatie begint op 30 maart rond 07:00 uur vanuit het Duitse Anholt. Met tanksteun en infanteristen wordt Heurne en Dinxperlo vrijgemaakt. Duitse parachutisten bieden fanatiek verzet met machinegeweren en Panzerfausten waardoor de opmars aanzienlijk wordt vertraagd, daarnaast worden de bruggen over de Slingebeek bij Varsseveld opgeblazen. De bevrijding van Twente begint dus via de Achterhoek. Nadat op 31 maart 1945 de oversteek over de Oude IJssel gereed is krijgen de Britten het bevel om zo snel mogelijk op te trekken om een oversteek over het Twentekanaal bij Lochem te veroveren.

1 april Paaszondag

De zogenaamde Guards Armoured Division (GAD) zal Enschede in een omsingeling proberen te veroveren. De 5th Guards Armoured Brigade zou via de straatweg Eibergen-Haaksbergen naar Enschede oprukken en oostelijk via de singels om het stadscentrum haar opmars zou voortzetten om daarmee de oostelijke en noordoostelijke uitvalswegen van Enschede af te snijden. Een andere eenheid zou aan de linkerzijde oprukken via Neede beekum-Twekkelo om de bruggen over het Twentekanaal in handen te krijgen en westelijk om Enschede heen te trekken. Daarna zou de opmars naar het noorden moeten

worden voortgezet en de weg Hengelo-Oldenzaal worden afgesneden. Toch zouden de zaken op de Paaszondag anders lopen...

Het 30 Corps noteert in zijn luchtmachtrapport dat de Duitsers op de vlucht geslagen zijn en zich in colonnes richting het vaderland bewegen (bron: Onze vergeten bevrijders, Hans J.A.G. Pol):

Zwanenzang: lange colonnes die zich van kop tot staart in oostelijke richting voortbewegen, zijn niet het monopolie van de geallieerden alleen. Hun terug-naar-huis-instinct drijft de bezetters van Noord-Nederland blijkbaar terug naar hun gebombardeerd vaderland. En terwijl zij op weg zijn, worden zij onder handen genomen door de bijzonder sterke Royal Airforce. Het gebied besloeg Haaksbergen – Hengelo – Enschede – Gronau. De luchtmacht claimde tanks, kanonnen, paard-en-wagens en vijandelijk militair transport uitgeschakeld te hebben.

Vanuit Halle trekken Britse eenheden richting Ruurlo dat om 00:30 uur wordt bereikt. Nadat een aantal Duitse 20 mm kanonnen worden uitgeschakeld en de huizen worden gezuiverd is de weg vrij naar Barchem. Vanuit Borculo waren de Coldstream Guards inmiddels via Eibergen bij Neede aangekomen. Enkele tanks trokken door de plaats maar de voorste eenheid werd opgehouden bij de cementfabriek, waar twee tanks het slachtoffer werden van Panzerfausten. Rond 08:00 trekken de Coldstream Guards (infanterie) van de Guards Armoured Division vanuit de richting Neede – Sint Isodorushoeve – Bentelo richting Beckum. Luitenant Bill Allen van de Coldstream Guards komt bij Isodorushoeve in gevecht met 120 Duitsers die plat op de grond liggen en bewapend waren met Panzerfausten. Met tanks en infanterie worden de Duitsers opgejaagd en uiteindelijk krijgsgevangen gemaakt. (Bron: De bevrijding van Enschede, Adrie M.Roding)

Na lichte tegenstand trekken de Britten Beckum binnen, hierbij worden 100 Duitsers krijgsgevangen gemaakt. Uiteindelijk kunnen ze op weg naar de Lonnekerbrug bij Enschede. Lochem zal vanaf twee kanten benaderd worden en tegen twee uur bereikt de spits van de Britten de rand van Lochem. De

infanteristen zijn uitgeput na de grote afstanden die te voet zijn afgelegd. Rond 12:00 uur breken er gevechten uit in Lochem en bij de bossen aan de zijde van de Barchemseweg, hierbij wordt een tank uitgeschakeld. Er worden versterkingen aangevoerd om de Duitsers op de knieën te krijgen. De infanterie krijgt het zwaar te voorduren bij het zuiveren van de bossen aan de westelijke zijde van de Barchemseweg. Aan het eind van de dag kan Lochem in worden genomen, de Duitsers hebben zich teruggetrokken achter de kanaallinie. Helaas hebben ze hierbij wel de bruggen opgeblazen waardoor de Britten in noordoostelijke richting verder trekken om daar een andere oversteekplaats te vinden.

Bij de gevechten om Lochem beleefde trooper Tommy Potss een hachelijk avontuur. Zijn tank werd uitgeschakeld waardoor drie van zijn bemanningsleden sneuvelden. Hij was hierna in een greppel gedoken die vlakbij lag. In deze greppel lagen Duitse militairen. Tommy trok onmiddellijk zijn pistool en maakte hun krijgsgevangenen. Hij kreeg hiervoor een Military Medal.

Omdat er geen oversteek bij Lochem gerealiseerd kon worden had men de aandacht verlegd richting een kanaaloversteek tussen Lochem en Goor. De route loopt via Ruurlo, Borculo naar Diepenheim waarbij de wegen vol staan bij juichende mensen. Helaas wijzen de verkenningen uit dat de bruggen over het Twentekanaal opgeblazen zijn. Men trekt dan verder via Geesteren in de richting van Diepenheim. Rond 14:30 wordt de vooroprijdende verkenningswagen van de Royal Dragoons geraakt door een Panzerfaust, maar toch zetten de Britten de aanval door en wordt het dorp in een uur gezuiverd. Helaas sneuvelde Wilson op 23-jarige leeftijd bij het uitschakelen van de Scout Car.

De Britse militairen hadden op 31 maart 1945 Neede bevrijd. Vanaf Neede werd de route richting Diepenheim verkend. Rond half 8 in de ochtend bereikten drie pantservoertuigen van de Royal Dragoons de Schipbeek. Door mannen van de Binnenlandse Strijdkrachten waarschuwden de Britse militairen over de aanwezigheid van Duitse militairen. De Scout Car van Wilson reedt via de Geldelaarseweg en de Needseweg door richting Diepenheim, maar bij de Bijzondere school werd de Scout car onder vuur genomen. De Scout Car werd

door een Duitse Panzerfaust uitgeschakeld. Vervolgens haalden de Duitsers aan de Prinsendijk mensen uit de huizen om ze als levende dekking te gebruiken. Een van de inwoners probeerde te vluchten en werd doorgeschooten. Een andere nieuwsschierige inwoner werd tevens gedood. Pas rond 6 uur in de middag kunnen de Britten Diepenheim innemen.

Helaas is het doel, de Weldammerbrug, opgeblazen. De opmars komt deze dag tot stilstand, de Britten brengen de nacht door rond de weg Diepenheim – Weldammerbrug en de bossen rondom kasteel Weldam.

Sluis bij Wiene

De Britse Royal Dragoons maakten op 1 april 1945 rond 09:00 uur een verkenning richting de sluisen bij Wiene. Hier constateerden ze dat er slechts een gat van 1,8 meter in de sluis zat. Hier was uit op te maken dat de sluis niet geschikt was voor tanks, maar wel voor infanteristen. Hierna kregen de Britse 12th King's Royal Rifle Corps, de Sherwood Rangers Yeomanry en de 147 Field Regiment Royal Artillery de opdracht om de Oelerbrug en de St. Annabrug te veroveren. Het 12th King's Royal Rifle Corps kreeg om 12:45 uur het bevel om een bruggenhoofd te vormen aan de overzijde van het Twentekanaal. Toen de eerst militairen over de kanaaldijk naar de oever afdaalden, werden ze met een dodelijke precisie onder vuur genomen door vier Duitse machinegeweren. Ook bij de sluis bij Wiene liep de opmars vast, Duitse sluipschutters hadden zich verschanst in de sluisstorens, waardoor enkele officieren werden gedood. Daarnaast vuurden de Duitsers met artillerie en mortieren waardoor de aanval rond 14:00 uur totaal vastliep. Het bataljon van de 12th King's Royal Rifle Corps lag hierna voor de rest van de dag en nacht verspreid over een erg breed front langs het kanaal.

Enschede

Om 11 uur kwam bij Luitenant Jardine van het eskadron van the British Coldstream Guards het Twentekanaal in beeld. Hij trof de Lonnekerbrug onbeschadigd, maar wel ondermijnd aan. Toch aarzelde Jardine geen moment, hij besloot de oversteek te wagen. Toen er drie tanks de brug waren gepasseerd vloog de brug de lucht in. Deze tanks werden hierdoor volledig van hun

hoofdmacht geïsoleerd en het zag er allesbehalve gunstig uit voor de bemanningen. Hoewel de genie het kanaal tot honderd meter was genaderd, kon geen begin worden gemaakt met de bouw van een baileybrug. De Duitsers reageren namelijk razendsnel op Jardine's actie. Nauwelijks waren zijn tanks op de noordelijke oever van het Twentekanaal, of de Duitsers renden naar vier 88mm – kanonnen, waarmee zij twee tanks op de zuidelijke oever en twee van de groep-Jardine buiten gevecht stelden. Op de een of andere manier zag de luitenant kans zijn bemanning, van wie er drie niet konden zwemmen, terug te brengen naar de zuidelijke oever. Een tank van Jardine onder sergeant Lyon ontkwam aan het verwoestende kanonvuur. Hij baande zich op de noordelijke oever een weg door de Duitse linie, ontsnapte als een wonder aan alle beschietingen, doodde een aantal Duitsers en voegde zich tenslotte tot ieder verbazing in de buitenwijken van Enschede weer bij zijn eenheid.

Terwijl op Paasmorgen dronken Duitsers door de Enschedese straten zwierven, naderden langs tankcolonnes de stad via de Haakbergsestraat. Het verzet onder leiding van Ben en Nico ter Kuile en Jan van Hattem, bezette het stadhuis. Om vier uur 's middags bereikten de Engelsen met twee tanks vanuit het oosten de Kotkampweg vlakbij de Oldenzaalsestraat. Vanaf die omgeving werd teruggevochten. Eén soldaat die op een tank zat viel dood op de grond. De tanks reden langzaam verder. Bij de Oldenzaalsestraat werd de eerste tank van alle kanten onder vuur genomen. Duitse soldaten schoten vanuit de bosjes rond de weg. Een tank vloog in brand. Een andere trok zich terug, reed van de weg af, dwars door tuinen en schuttingen. Sommige huizen werden zwaar beschadigd. De Britten besloten het veroverde gebied te beveiligen en te wachten tot de volgende dag. Midden in de nacht liep een groep Duitsers naar het kamp van de Engelsen, ze wilden graag Enschede ontvluchten. Er ontstond een gevecht van man tegen man in het pikdonker dat een paar uur duurde. De Duitsers verloren die nacht vijftien soldaten en er werden 25 soldaten gevangengenomen. De Engelsen hadden twee doden te betreuren. De Britten rukten ook op via de Parkweg, Tubantiasingel, Walhofstraat en de Deurningerstraat. Net voorbij de stad, bij het pompstation op de Weerseloseweg, hadden de Duitsers een wegversperring opgericht, een wachtpost van het vliegveld. De tank die vooropreed schoot de versperring van de weg, hierbij wouden twee oudere Duitse militairen zich overgeven.

De heer Spijker: "M'n schoonvader liep op deze Duitsers toe, sloeg de voorste op de schouders en riep ze toe: 'Zo jongs, veur oe is de Krieg veurbiej. Op hetzelfde moment schreeuwde een van de soldaten op de tank. De Brit was kwaad op mijn schoonvader en zei hoe gevaarlijk het was deze de Duitsers tegemoet te treden. Ze konden nog bewapend zijn, of voorposten van een hinderlaag." Dit soort onvoorzichtigheid gebeurde vaker. In het centrum van Enschede kwamen elke keer weer mensen op straat om de bevrijders te verwelkomen en vlaggen uit te hangen voordat het helemaal veilig was. Later sneuvelden in dezelfde straat soldaten. Op het Hogeland openden om acht uur 's avonds een paar Duitse tanks het vuur waarbij een Engelse tank werd uitgeschakeld. Bij het vliegveld werd flink gevochten. De Engelsen veroverden hierbij veel voertuigen. Een tweede legergroep die zich via dezelfde weg bij deze eerste Engelse groep aansloot werd door geschut vanaf het vliegveld tegengehouden hierbij werden twee tanks uitgeschakeld. De Britse geschiedschrijver Earl of Rosse noteerde, dat de Guards zestien Duitse officieren en 680 manschappen overdroegen aan 'hoogst efficiënte verzetsmensen'. Boekelo en Haaksbergen werden eveneens op 1e Paasdag bevrijd. In Boekelo werd nauwelijks strijd geleverd; hier hadden verzetsmensen veertig Duitsers beschoten en gevangengenomen.

Haaksbergen

In Haaksbergen werd op enkele plaatsen wel tegenstand geboden. Hier werd de groepsleider van de BS, Jan Lottering, bij zijn poging Duitsers gevangen te nemen, in het zicht van de bevrijding doodgeschoten.

De bruggen over het Twentekanaal

Het Twentekanaal vormde voor de geallieerden een echte hindernis. Het kanaal was gegraven in de eerste helft van de jaren '30 en de zijtak Wiene – Almelo in de tweede helft. Om de geallieerde opmars te vertragen werden in april 1945 door de Duitsers alle bruggen opgeblazen. De Duitse 6e Fallschirmjäger Divisie had de verantwoordelijkheid voor de verdediging van het Twentekanaal tot aan Hengelo aan de oever, vandaar afbuigend naar het noorden. De Duitse divisie dekte zo de open flank tot aan de omgeving van Almelo. De 6e Fallschirmjägerdivisie had een aantal tactische voordelen omdat het Twentekanaal op bepaalde plekken een breedte van 60 meter had, het vormde

een natuurlijke hindernis en dan ook een goede verdedigingslinie, daarnaast bestond de divisie veelal uit jonge officieren en soldaten die uiterst fanatiek waren en hardnekkig doorvochten. Dit alles zorgde ervoor dat het nog tien dagen zou duren voordat geheel Twente was bevrijd. Voor de Canadese troepen werd Zelhem als uitgangspunt gekozen voor de verovering van de driehoek Ruurlo, Hengelo (Gld), Vorden.

2 april 1945

Op deze datum wordt ook het Eerste Canadese leger ingezet bij de bevrijding van Overijssel en om een oversteek over het Twentekanaal te realiseren. De scheidslijn tussen het Britse leger en het Canadese is nu Terborg – Zelhem – Ruurlo – Borculo – Neede – Hengevelde – Delden – Borne – Almelo. Het Eerste Canadese leger opereerde aan de linkerkant van het Tweede Britse Leger. Zij waren verantwoordelijk voor de grote schoonmaak van Nederland en voor de bescherming en zuivering van de linkerflank van het Engelse leger dat verder Duitsland zou intrekken. De Tweede Canadese Infanteriedivisie trok op via Doetinchem en Vorden en zou bij Almen op 6 kilometer van Zutphen het Twentekanaal oversteken. De Britten hadden ook nog steeds de taak om het Twentekanaal over te steken, wat nog steeds niet was gelukt. Lochem was mislukt, evenals Diepenheim. Door de Britse 43e Divisie wordt er nu geprobeerd om over te steken tussen Wiene en Hengelo. In de vroege ochtenduren worden de Britse troepen (4th Wiltshire Regiment (129 Bde) en 4/7 Royal Dragoons Guards) door de Canadezen van de 4e Canadese Pantser Divisie afgelost. De 4e Canadese Pantser Divisie werd in twee mobiele gevechtsgroepen verdeeld. Deze twee gevechtsgroepen zouden individueel van elkaar opereren. De gevechtsgroep Lion zou als eerste van de divisie starten met de operatie en oprukken naar het Twentekanaal. Als de gevechtsgroep Lion een bruggenhoofd had gevormd over het Twentekanaal, dan zou de gevechtsgroep Tiger de opmars oostelijk richting Delden en Borne voortzetten. De prioriteit van de operatie lag bij het vormen van een bruggenhoofd aan de zuidzijde van Delden om zo dekking te bieden aan de operatie die het leggen van een brug mogelijk moest maken zodat men van daaruit naar Almelo kon trekken. Omdat de bruggen over het Twentekanaal waren opgeblazen werd er door een verkenningsquadron tanks gezocht naar een andere oversteek.

Luitenant Bill Luton's No 1 Troop (South Alberta verkennings squadron) zou met tanks achter elkaar over een smal weggetje naar de brug bij Klein Dochteren moeten rijden, omdat de bermen te zacht waren voor zijn zware tanks. Luton wachtte niet op de infanterie en reed met zijn tanks naar een hoge dijk voor de brug, die bood een uitstekende dekking voor de Duitsers aan de andere kant van het kanaal. Toen hij langzaam een stukje de dijk opreed, zodat alleen een klein stukje van de toren zichtbaar was boven de dijk, klonk er een daverende explosie en vlogen verschillende stukken van de brug in de lucht. Teleurgesteld stond Luton naar het puin van de belangrijke brug te kijken.

De Canadezen realiseerden zich nu dat er geen bruikbare bruggen in het gebied meer waren. In Lochem was er groot feest na de bevrijding van het dorp, hierbij kwamen de burgers uit de huizen om de Canadese bevrijders te groeten. Dit terwijl de Duitsers zich nog steeds verschansten aan de overkant van het Twentekanaal en de omgeving nog steeds onder vuur namen met machinegeweren en artillerie. In de War Diary van de Argyll's staat het volgende te lezen over de bevrijding van het dorp: "Lochem was het grootste en meest aantrekkelijke dorp dat we in Nederland hebben bevrijd, het was jammer dat we niet met de plaatselijke bevolking mee konden feesten". Ondertussen maakten de Britse Royal Dragoons rond 09:00 uur een verkenning richting de sluis bij Wiene. Hier constateerden ze dat er slecht een gat van 1,8 meter in de sluis zat. Hierna besloten de Britse troepen volop de aanval in te zetten om een bruggenhoofd te vormen over het Twentekanaal. De aanval werd al snel door de Duitsers afgeslagen bij de Oelerbrug, St. Annabrug en de sluis bij Wiene. Duitse sluipschutters hadden zich verschanst in de sluisstorens, waardoor enkele officieren werden gedood. Bij de aanvallen vielen zoveel slachtoffers dat de Britse troepen voor de rest van de dag en nacht verspreid over een breed front langs de zuidoever zijn ingegraven. Ze hebben de opdracht gekregen om het de Duitsers lastig te maken en hem in verwarring te brengen en wel zo dat hij gaat denken dat er een nieuwe aanval op komst is. Het Britse 30e Corps krijgt de 43e Divisie de opdracht om Hengelo te veroveren om zo een Baileybrug over het Twentekanaal te leggen naast de opgeblazen Oelerbrug om de weg Hengelo – Beckum te openen. De aanval wordt pas de volgende dag ingezet, de troepen krijgen eerst de orders om zich in te graven aan de zuidzijde van het kanaal bij Hengelo.

Oldenzaal, Dennekamp en Bentheim

Ondertussen kwamen de Britten ook de de Esstraat Oldenzaal binnen. Er werden voor Oldenzaal geen gevechten geleverd, hoewel de de Duitse artillerie de stad nog enige tijd onder vuur hield. Een Britse voorhoede trok door naar Dennekamp en Bentheim, welke plaatsen nog diezelfde dag zonder strijd werd bevrijd. De verlossing van Ootmarsum liet enkele dagen op zich wachten.

3 april 1945

De Britse opmars, Hengelo

Om 09:00 uur wordt door het 7th Hampshire Regiment vanuit het noordoosten de aanval ingezet op Hengelo. De operatie wordt in vier fases uitgevoerd, een deel rukt op langs de spoorlijn Enschede – Hengelo. Al spoedig komen de eerste Duitse krijgsgevangenen binnen. De Canadezen krijgen hierbij hulp van de artillerie en om 13:00 uur wordt de rand van Hengelo bereikt. Na geringe tegenstand nemen de Canadezen posities in aan het zuidwestelijke deel van de stad bij de Boekelosebrug/ Oelerbrug. Daarop worden er patrouilles uitgezonden naar de toegangsroutes van de stad en worden kleine groepjes Duitsers krijgsgevangen genomen. Op weg naar het station komen ze nog wat sluipschutters tegen. Enkele vrachtwagens met vluchtende Duitsers worden door de tanks onder vuur genomen, maar door de opkomende menigte wordt het te gevaarlijk ze nog langer te beschieten. De burgers maken het de troepen onmogelijk hun taak uit te voeren. Rond 14:15 is Hengelo ingenomen. Met de verovering van Hengelo is nu de V2-aanvoerroute Hannover – Amsterdam afgesneden. Heel Hengelo is uitgelopen voor de bevrijders, iedereen wil de Britten bedanken. Hele infanterie-eenheden verdwijnen in de menigte. Terwijl Hengelo in een feestoes verkeerd, trekken de Britten dwars door Hengelo om deze stad in westelijke richting te beveiligen. Rond 17:30 uur stuiten de Britten bij de bossen van Woolde, even buiten Hengelo, op Duitsers met Panzerfausten. Vanaf dat moment wordt er op de Duitsers gevuurd en worden er heel wat krijgsgevangenen gemaakt. Rond 01:00 uur trekken de Britten zich weer terug

op Hengelo voor de nacht. Ze slapen daar sinds negen dagen weer onder een dak.

Borne

Ondertussen trekt het 4th Dorset regiment rond 16:15 uur naar Borne. Onderweg wordt de colonne toegejuicht door de mensenmenigte. De brug aan de zuidkant van het dorp was beschadigd, maar nog wel te gebruiken. Na lichte tegenstand wordt het dorp door de Dorsets 'beveiligd'. Er was een artillerievuurplan opgesteld voor de beschieting van de Duitse verdediging van Borne, gelukkig kan deze nu worden ingetrokken waarmee Borne voor de vernietiging gespaard blijft. De Britten bleven nog tot 9 april in Borne en zouden daarna worden ingezet in het Duitse Lingen.

Weerselo en Losser

In een ander deel van Twente werd Weerselo (geen Duitser meer te bekennen) even "meegenomen" door het Recce Regiment op weg naar het Kanaal Almelo-Nordhorn. Ook Losser werd bevrijd, in dit geval door de Goldstream Guards.

De Canadese opmars

Al op Eerste Paasdag (1 april) kwamen Britse verkenners tot aan het Twentekanaal bij Delden. Zij werden zwaar onder vuur genomen door de Duitsers aan de overzijde van het kanaal. De 4e Tankdivisie van het Eerste Canadese Leger kreeg tot taak het karwei te klaren. Op drie plekken probeerden de Canadezen het kanaal over te steken. Bij Almen (waar op 2 april een klein bruggenhoofd was gevormd), Goor en Delden. Aan de overzijde hadden zich Duitse Fallschirmjäger ingegraven. Omdat de Britse opmars bij het Twentekanaal te traag verliep besloten de Canadezen om de zaken in eigen handen te nemen. Commandant majoor-generaal Chris Vokes stuurde brigadier Moncel op 2 april 1945 rond 23:25 uur het bericht dat als de Britten niet snel genoeg oprukken, hij verantwoordelijk werd voor een oversteek van het Twentekanaal om zo een bruggenhoofd aan de overkant te vormen. Hij stuurde vervolgens zesendertig aanvalsbotten naar de positie van het Lincoln and Welland Regiment, welke ze konden inzetten bij de aanval. Een paar uur later

komt het bevel om de aanval in te zetten. Vokes gaf Moncel op 3 april 1945 het bevel om het "Lincs" rond 21:00 uur naar de kapotte St Annebrinkbrug tegenover Delden te sturen.

Luitenant Bruce Wrights No.13 peloton van de C-compagnie kreeg de opdracht om een patrouille te vormen met de beste verkenners. De patrouille sloop behoedzaam richting de sluis, ondertussen hielden ze met een radioset nauw contact. Ze maakten gebruik van de dichte mist en slopen over de lage grond ten zuiden van het kanaal. Bij de sluis van Wiene ligt het Twentekanaal tussen twee hoge kanaaldijken, Dit maakte benadering gemakkelijk, maar het was praktisch onmogelijk om eventuele vijandelijke stellingen aan de overkant te observeren. Vanuit de mist werd de sluis langzaam zichtbaar, maar de patrouille werd toen ook al door de Duitsers opgemerkt. De Duitsers openden het vuur met machinegeweren en mortieren waardoor Wright genoodzaakt was om zich terug te trekken en het gebied rondom de sluis te observeren. Hierna wist Moncel dat de oversteek niet zonder slag of stoot zou plaatsvinden.

Op 3 april 1945 had Moncel rond 11:00 uur een bespreking. Hier werd besloten dat het Lincon & Welland Regiment met een compagnie een aanval met stormboten aan de beide zijden van de verwoeste brug bij Delden zouden uitvoeren. Het Lake Superior Regiment zou een directe aanval op de sluis bij Wiene uitvoeren. Moncel had gehoord dat de sluis licht beschadigd was en hij hoopte dan ook dat de sluis bruikbaar was voor een noodbrug. Vokes gaf het bevel om de aanval op 3 april 1945 rond 19:00 uur uit te voeren.

Terwijl de artillerie de oevers van het Twentekanaal onder vuur nam met brisant- en rookgranaten peddelden de mannen hard om de overkant van het kanaal te bereiken. Over de hoofden van de aanvallers vuurden machinegeweren op de Duitse posities, zodat de Duitse militairen genoodzaakt waren om in hun verdekte posities te blijven. Voorin de stormboten schoot tevens een bren-machinegeweerschutter op de Duitse posities. De aanvalscompagnieën bereikten de oever in enkele minuten, de C-compagnie verloor vier mannen tijdens de oversteek. Nadat de mannen de overkant bereikten, sprongen ze uit de boten en kropen ze de steile kanaaldijk op.

Dunlop leidde zijn mannen van de kanaaldijk naar een aantal boerderijen. Hierbij werden ze zwaar onder vuur genomen, waardoor Dunlop genoodzaakt was om zijn compagnie te verspreiden. Voor hem lag de rand van een bos, dit was zijn eerste doel. Het was inmiddels 19:38 uur geworden. Aan de rechterkant waren de mannen van Dunlop ondertussen aan het vechten voor hun leven, ze waren verwikkeld in zware vuurgevechten op korte afstand. Elke peloton had bezitgenomen van een boerderij, maar de Duitsers hadden elke boerderij afgesneden van de rest van de compagnie. Dunlop zat met zijn hoofdkwartier in een grote boerderij in het midden. Het peloton dat geleid werd door Lance Sergeant J.M. "Johnny" McEachern zat in de kleine boerderij van Erve Rannink aan de rechterkant van Dunlop. Een van zijn bren-machinegeweerschutters, soldaat Clifford Challice zag een groep Duitsers van de Hermann Goering Divisie zich concentreren voor een aanval op de positie van Dunlop. Challice rende samen met zijn lader al vurend op de Duitsers af, hierdoor werd de aanval afgeslagen. Toen Challice terugkeerde naar de boerderij waar zijn peloton zich bevond, ontplofte bij de deur een Duitse steelhandgranaat. Door de explosie brak hij zijn arm. Ondanks de flinke pijn, bevestigde Challice met de hulp van zijn kameraden de riem van de Bren-Gun aan de schouder van zijn gebroken arm. Hierdoor vuurde hij de Bren met één arm. Vanuit een raam vuurde hij constant met zijn machinegeweer op Duitse militairen, die verschillende aanvallen uitvoerden op de boerderij. Elke keer als een magazijn leeggeschoten was, dan werd door een andere gewonde man uit zijn peloton het magazijn verwisseld.

De andere gewonde militairen laadden de lege magazijnen weer, zodat deze weer gebruikt konden worden. Challice vertelde later hierover: "Ik was niet dapper, ik was door het dolle heen. Een militair moet nooit boos worden, maar ik vecht alleen als ik boos ben". Challice schoot op alles wat bewoog om de boerderij. Een van de aanvallen van de Duitsers werd op vijftig meter van de boerderij door accuraat vuur van Challice en de anderen afgeslagen. De kogels versplinterden de kozijnen van het raam waar Challice achter stond, maar Challice bleef vanachter het raam vuren. Vijf Duitse Fallschirmjäger parachutisten werden door Challice gedood en een aantal gewond. Nadat de vijand was verdreven, telden de Canadezen bij de hoeve vijftwintig dode en acht gewonde Duitsers. Hij redde hiermee zijn peloton en kreeg hiervoor de Distinguished Conduct Medal uitgereikt.

Toen Dunlop zag dat zijn pelotons zwaar onder vuur werden genomen, riep hij de ondersteuning in van de artillerie. Hij liet de artillerie direct op zijn posities vuren. De meeste van zijn mannen zaten in de boerderijen, de Duitsers lagen open in de weilanden om de boerderijen heen, zij zouden dan ook direct geraakt worden door de artillerie. Als hij niks zou doen, dan zouden zijn mannen sneuvelen. Een verschrikkelijke barrage van de artillerie en mortieren daalde op de posities van Dunlop neer. Verschillende granaten ontploften om de posities van de boerderij van Challice heen, totdat het dak werd geraakt. Sergeant McEachern bevond zich op dat moment buiten de boerderij toen de granaten insloegen, hij raakte zwaargewond. Hij lag schreeuwend op vijftig meter van de boerderij doodsangsten uit te staan, maar Challice en de rest van de mannen zouden ook sneuvelen als ze hem zouden redden. Met alle onderofficieren gewond of gesneuveld, organiseerde Challice opnieuw de verdediging. Ondertussen schoot hij constant door met zijn Bren. Toen eenmaal de artillerie ophield, zagen de Canadezen om de boerderij verschillende dode Duitse soldaten liggen. "Zij waren buiten en wij zaten in de boerderijen", vertelde Dunlop later. "Blew the Germans all to rat shit". Ondertussen probeerden de Duitsers nog steeds in de linies van Dunlop te infiltreren met onder andere sluipschutters. Door zijn moedige optreden bleef het bruggenhoofd over het kanaal behouden. Voor zijn actie wordt hij op 16 mei 1945 voorgedragen voor een Distinguished Conduct Medal. In 1989 werd Challice ereburger van Delden. Zijn vriend sergeant McEachern overleefde de beschieting wonderbaarlijk, maar verloor wel zijn beide benen.

Ten westen van het Lincoln and Welland Regiment zette het Lake Superior Regiment een directe aanval op de sluis bij Wiene in. Men zou 500 meter ten westen van de sluis het Twentekanaal oversteken met stormboten om zo de Duitsers die de sluis verdedigden in de flank aan te vallen. Er ontstonden al gauw problemen met de stormboten. Deze moesten over open landschap en een steile kanaaldijk getild worden. Dit vertraagde de aanval tot 23:00 uur. Toen de aanval met de boten werd ingezet verliep alles soepel. Het leidende peloton werd door een aantal Duitsers met Panzerfausten onder vuur genomen. Hierbij werd maar één man gedood. Toen de mannen met de boten de overkant bereikten, sprongen ze uit de boten. Ze schakelden al snel het Duitse verzet uit met hun machinegeweren. De andere twee pelotons haasten zich naar hun

startpositie en zetten de aanval in op de sluis. Ondanks de zware Duitse tegenstand met Panzerfausten lukte het om de sluis in te nemen.

4 april 1945

Na zware gevechten wordt rond 02:00 uur de spoorlijn bij Delden en de rand van Delden bereikt. De Duitsers hebben zich inmiddels teruggetrokken. Bij het aanbreken van de ochtend was Delden in handen van de Canadezen van het Lincoln and Welland Regiment en maakten ze vijfenveertig Duitsers krijgsgevangen. In Delden werden de Canadezen ontvangen door de dolenthousiaste burgers en de burgemeester in zijn nachthemd, met de hulp van de Superiors werd de aanval voortgezet. De colonne kwam op de snelweg, de ene kant Duitsland in, de andere kant richting Nederland. Door de snelheid van de aanval van de Superiors werden verschillende Duitse posities overlopen. Op een derde van de weg van Delden naar Almelo lukte het Wright om te voorkomen dat Duitse Fallschirmjäger militairen een brug zouden opblazen. Nadat een noodbrug bij de sluis bij Wiene rond 16:00 uur klaar was, was het grootste gedeelte van de 4e Canadese Pantser Divisie over de brug bij de sluis Wiene richting het noorden getrokken. Toen de colonne bij Bornebroek aankwam, bleek dat patrouilles van de Superiors al tot in de buitenwijken van Almelo waren doorgedrongen. De nog intact zijnde bruggen gingen om 13:00 uur de lucht in en het zag er naar uit dat op de komst van brugmateriaal moest worden gewacht. Maar burgers maakten hen erop attent dat de spoorbrug bij station de Riet nog intact was. Over de spoorlijn reden de tanks van de Grenadier Guards en pantserwagens van de Recce onder leiding van Luitenant Robert Black van het Lake Superior Regiment de stad in, waar het enthousiasme van de bevolking geen grenzen kende. Toch kon Almelo niet zonder slag of stoot worden ingenomen. De Binnenlandse Strijdkrachten meldden dat de Vriezebrug intact was, maar dat de Duitsers deze zouden verdedigen. Rond 18:30 uur benaderden vier tanks onder leiding van sergeant Mac Veigh de brug en toen deze op 50 meter waren verwijderd bliezen de Duitsers de brug op. Een van de Stuart tanks werd hierna geraakt door een Duitse Panzerfaust, waarna de bemanningsleden Frank A. Williams en Milton R. Lewis sneuvelden. Na het fatale treffen bij de Vriezebrug besloten de Canadezen om deze avond van de 4e april 1945 niet verder naar het noorden door te stoten. De westelijke kant van Almelo

richting Wierden zou nog tot 9 april het toneel van felle strijd zijn tussen de Canadezen en fanatieke Duitsers van de Hermann Göring divisie. Ondertussen krijgen de Britse militairen die onder andere Enschede en Hengelo hebben bevrijd het bevel richting Osnabrück op te trekken. De Canadezen nemen in de loop van de dagen de posities over van de Britse eenheden.

Almen

Aan het Twentekanaal woedde die dag nog een andere strijd. Op Gelders grondgebied bij het bruggenhoofd Almen wisten de Canadezen eindelijk uit te breken en op te trekken naar Laren. Van daaruit werd koers gezet naar het noorden, waar het Gelders-Overijsselse grensruiertje de Schipbeek een nieuw obstakel vormde. De Duitsers hadden zich op de noordelijke oever gehergroepeerd.

Ootmarsum

De verlossing van Ootmarsum liet enkele dagen op zich wachten. De ongeduldig geworden burgemeester H.F.M. Baron Schimmelpennick van der Oye trok met enkele burgers naar de Britten in Denekamp om aan te geven dat ze de stad niet moeten vergeten. De Duitsers waren er inmiddels niet meer en in de namiddag van 4 april rukten zeven carriers van de East Yorkshires de stad binnen. Daarmee hadden de Britten hun taak in oostelijk Twente volbracht en trokken ze richting de Noord Duitse Laagvlakte om de vijand de genadeslag toe te dienen.

5 april 1945

Vanaf Almelo werd er op 5 april 1945 door Vokes de opdracht gegeven om de aanval verder in de richting van het Duitse Meppel dat ten oosten ligt van de rivier de Eems, in te zetten. Deze opmars was een van de meest succesvolle gepantserde aanvallen die de brigade ooit had uitgevoerd. Het opruimen van de Duitse tegenstand bij Wierden was moeilijker dan verwacht, een feit dat het Algonquin Regiment ontdekte in de nacht van 5 op 6 april 1945 toen ze Wierden ten westen van Almelo wilden innemen. De Duitsers probeerden namelijk weer

grip te krijgen op de westelijke kant van het Twentekanaal om zo een ontsnappingsroute te creëren voor de Duitse troepen die vanuit het noorden van het Twentekanaal door de 2e en 3e Canadese Infanteriedivisies werden teruggedreven. Op 5 april 1945 trokken tanks van het South Alberta regiment samen met infanteristen van Algonquin en gesteund door de Almelose Binnenlandse Strijdkrachten naar het ten noorden van de stad gelegen Aadorp om er een doorbraak te forceren. Veel voortgang werd er niet gemaakt, het verzet was te fel. Ondertussen werden wel de plaatsen Vriezenveen en Vroomshoop bevrijd.

In Delden begon om 6.00 uur in de ochtend een colonne legervoertuigen van het Lake Superior Regiment, "D"Company (Coy) in noordelijke richting op te trekken. Het plan was om via Zenderen Almelo te ontwijken, aangezien hier nog altijd op verschillende plekken stevige tegenstand gegeven werd. Vanuit Zenderen werd er verder noordwaarts opgetrokken en is de militaire colonne bij Albergen het kanaal overgestoken. Op deze donderdag ochtend reden de militairen van het Lake Superior Regiment Tubbergen binnen om deze te bevrijden. Hier werden de militairen door enthousiaste menigte opgewacht. Nadat het Lake Superior Regiment Tubbergen had bevrijd zijn ze om 10.00 verder noordwaarts opgetrokken volgens de geplande route.

De weg naar het noorden via Hardenberg en via de Grafschaft Bentheim richting Coevorden lag open. In Tubbergen werden de Canadezen nog zoals overal elders door een uitgelaten en juichende bevolking verwelkomd. In de oorlogsverslagen valt te lezen dat de inwoners van Tubbergen zich drukker maakten om maar een paar Canadese sigaretten te bemachtigen dan over de recente bevrijding. Iets dat begrijpelijk was, aangezien de bevolking deze dag al had gezien dat de Canadezen beschikten over voldoende goederen die zij in geen jaren meer konden verkrijgen. Deze Canadese troepen waren dan ook blij dat ze na hun avondmaal verder op konden trekken achter de vluchtende vijand aan en de, volgens hen, irritante inwoners van Tubbergen achter zich konden laten. Eenmaal de grens gepasseerd leken de Grafschafter dorpen uitgestorven, de luiken gesloten. De enige beweging die te bespeuren was werd veroorzaakt door de witte lakens die aan de huizen bevestigd waren.

Ondertussen vinden er ook zware gevechten plaats in Zutphen. Richting Laren en Holten wordt door de Canadezen de aanval ingezet, alleen de brug over de Schipbeek is opgeblazen. De 7e brigade van de 3e Canadese infanterie Divisie wil, nadat zij eenmaal bij Almen over het Twentekanaal zijn gezet, meteen in een rechte lijn langs de IJssel oprukken naar Deventer. Maar de strategie hadden de Duitsers door en hoe dicht de Canadezen Deventer naderen, hoe zwaarder het Duitse verzet wordt.

6 april 1945

De opmars naar het noorden werd op donderdag 6 april voortgezet. Den Ham, Hardenberg en Gramsbergen werden bevrijd. Coevorden werd deze dag de eerste bevrijde Drentse plaats. Daarmee was de gehele Overijsselse oostgrens in geallieerde handen. In West-Overijssel moest het spel nog beginnen. Ten noorden van Schipbeek en Twentekanaal en ten westen van een denkbeeldige lijn van Almelo/Wierden recht omhoog moest de bevolking nog maar afwachten wanneer en ten koste van hoeveel levens en materiele schade de bevrijding een feit zou worden.

Wierden

Ondanks de slechte ervaringen van de voorgaande nacht kreeg het Algonquin Regiment de opdracht om opnieuw te proberen een bruggenhoofd zo dicht mogelijk bij Wierden te vestigen, deze keer met steun van tanks van het South Alberta Regiment en de artillerie van het 15 Field Regiment. Aan het begin van de middag ging de aanval van start, maar door het geconcentreerde tegenvuur was men niet in staat om door te stoten. Eén van de tanks werd getroffen, maar een sectie van de Algonquins wist zich te handhaven en een klein bruggenhoofd te houden, halverwege de kop van het kanaal en het opgeblazen bruggetje over de Aa. Vanuit dit kleine bruggenhoofd werden meerdere onsuccesvolle aanvallen op boerderijen in het Zuidbroek ondernomen en uiteindelijk was men gedwongen zich terug te trekken tot aan de kop van het kanaal. Als steun voor de Algonquins werd het Zuidbroek en het dorp zwaar bestookt door de Canadese artillerie, waarop veel mensen besloten te vluchten of een schuilplaats op te zoeken. De opmars naar het noorden werd wel voortgezet en

op 6 april trokken de Canadezen met hun pantserwagens vanuit Hardenberg naar Gramsbergen om via de Haardijk Heemse te bereiken. Die omweg was noodzakelijk omdat de Duitsers de brug over de Vecht hadden opgeblazen. Toen de Canadese pantserwagens in Heemse arriveerden en bij het kruispunt bij Oostenbrink door juichende Heemsenaren werden onthaald, kwam er uit Ommen een Duitse auto met officieren over de Hessenweg Heemse binnenrijden. Deze auto werd gevolgd door een autobus met manschappen. Zij werden direct door de Canadezen onder vuur genomen. Na een korte heftige schotenwisseling zwaaiden de Duitsers met witte vlaggen. Zij wilden zich overgeven, maar toen de Canadezen op hen toe reden, werden zij beschoten. Een van de pantserwagens reed toen via de Scholtensdijk naar de hervormde kerk en opende het vuur op de Duitsers. Die hadden zich inmiddels verschanst in een schuilplaats voor auto's, maar werden al snel uitgeschakeld.

Deventer

Deventer was "beschermd" door zijn brede kanalen. Op de Gedempte Gracht waren forse betonnen en stalen palen in de grond geplaatst. Dit was ook bij de Drakenbrug en aan de Kazernestraat gebeurd. Hierna bliezen de Duitsers het viaduct bij de Beestenmarkt/Brinkgreverweg op, de Schipbrug was al opgeblazen. Achter de spoordijk hadden de Duitsers een verdedigingslinie aangebracht. Hierdoor waren de Canadezen genoodzaakt om Deventer vanuit het oosten aan te vallen. Het Zijkanaal (Overijssels kanaal) blokkeerde de opmars vanuit het oosten, maar dit obstakel was makkelijker te overbruggen dan de Schipbeek aan de westelijke kant van Deventer. Op 6 april 1945 begon de aanval, geleid door het 1 Bataljon Canadian Scottish Regiment. Ondanks talrijke verdedigingswerken was er aanvankelijk weinig tegenstand. In de middag keerde het tij bij Epse, waar de Duitsers de gehele brigade met artillerie bestookte. Die avond lukte het The Royal Winnipeg Rifles om ten zuiden van Colmschate een bruggenhoofd over de Schikbeek tot stand te brengen.

Ommen

Op vrijdag 6 april 1945 werd om ongeveer 11.30 uur door de Canadezen een verkenning uitgevoerd naar Ommen. Dat vond plaats bij de Groene Jager (Den Ham) aan de Hammerweg. Verkenningwagens van het "Manitoba Regiment" reden vanaf Den Ham in de richting Ommen. In die omgeving werd toen een

Staghound door een Duitse Panzerfaust getroffen. Om 19.11 uur wordt gerapporteerd dat een van de verkenningswagens is vernietigd door een Panzerfaust. Trooper Green probeerde de inzittenden ondanks het vuur uit de Staghoud te krijgen, drie inzittenden konden zwaargewond uit de Staghoud komen. Twee inzittenden, de 24-jarige George Thomas Wilson en de 22-jarige Gerald Wilfred Soanes, overleefden de aanval niet. De andere verkenningswagens trekken zich terug naar de omgeving van Den Ham. Als gevolg van het uitschakelen van de verkenningswagen, is Hotel Paping in brand geraakt.

7 april 1945

Ondanks toenemende beschietingen door de Canadezen die in het Zuidbroek en het dorp Wierden steeds meer schade aanrichtten, bleef de Duitse weerstand onverminderd. Informatie uit de omgeving leerde de Algonquins dat de vijand zich enigszins terug had getrokken en zij besloten om opnieuw te trachten een bruggenhoofd bij ten Bos te vestigen. Bij het eerste daglicht rukte een peloton op langs de Almelosestraat en bulldozers bouwden een dam van puin over de vernietigde brug over de Aa, zodat tanks op konden trekken om de infanteristen te steunen. Het bruggenhoofd bij ten Bos werd gevestigd, maar door de fanatieke Duitse tegenstand kwam men niet verder richting Wierden. Hierop werd de hulp van Typhoon jachtbommenwerpers ingeroepen, die deze middag aanvallen uitvoerden op de Duitse kanonnen in het dorp en het Zuidbroek. Vanwege de aanhoudende gevechten, besloot een aantal bewoners van het Zuidbroek en aanwezige vluchtelingen om uit het frontgebied weg te trekken. Twee personen wisten naar de Canadese linies te sluipen en hen te bewegen tot een staakt het vuren om zodoende de burgers de gelegenheid te geven weg te trekken. Tot ieders grote opluchting gaven de Canadezen gehoor aan deze oproep en zwaaiend met een witte vlag gingen de burgers op weg. Ook de Duitsers staakten het vuren en men bereikte veilig de Mosterdpot. Terwijl de strijd om Wierden voortduurde, trokken Canadese tanks en pantserwagens van het Canadese Manitoba Regiment vanuit Daarle richting Wierden. Zonder noemenswaardige tegenstand te ontmoeten slaagden zij erin om via Hoge Hexel op te rukken tot aan landgoed den Vossenbosch. Hoge Hexel werd dus twee dagen eerder bevrijd dan het dorp Wierden.

Leden van het verzet maar ook willekeurige personen die zich op de verkeerde tijd op de verkeerde plaats bevonden kwamen in het zicht van de bevrijding om het leven. Een uit vele voorbeelden is de bevrijding van Dedemsvaart en Balkbrug op 7 april. Op 6 april al verschenen enkele Canadese gevechtswagens in Dedemsvaart, aanleiding voor de bevolking om in feeststemming de straat op te gaan. De Canadezen gingen weer weg en de Duitsers kwamen terug. Vijftien mannen werden opgepakt en een eind verderop in Balkbrug in de berm van het kanaal neergeschoten. In de nacht van 7 op 8 april landden 700 Franse parachutisten in Midden-Drenthe, de nog in Overijssel aanwezige Duitsers raakten omsingeld.

Schipbeek en Bathmen

Op vrijdagmorgen 6 april 1945 blies de Duitse genie de bruggen over de Schipbeek op. Alleen de vernieling van de Temminkstuw, op de grens van Holten en Bathmen, was maar ten dele gelukt. Op de overs werden mijnen aangebracht en aan de Bathmense kant hebben Duitsers zich ingegraven. Laren was inmiddels al bevrijd en de weg richting Holten lag in feite open... Een dag eerder, op zaterdag, waren de Canadezen bij de Wippers en bij Oxe de Schipbeek gepasseerd. Deze verbindingen waren niet voldoende om de Canadezen snel naar het noorden te krijgen. Nadat het North Nova Scotia Highlanders regiment zware gevechten heeft moeten leveren bij Zutphen trekt het regiment via Dortherhoek in de richting van de Schipbeek. Er diende een bruggenhoofd te worden gerealiseerd zodat de genie een baileybrug kon bouwen. De C-Company zou vanaf de linkerkant van de Gorsselsweg, de D-Company vanaf de rechterkant. De aanval stond gepland voor 8 april 1945.

Wippert

Het South Saskatchewan Regiment had enkele dagen het betrekkelijk rustig gehad in Vorden. Nu kregen ze de opdracht een bruggenhoofd te vormen over de Schipbeek bij de Wippert. De brug hierin was cruciaal, de Canadezen konden dan de directe weg van Laren naar Holten in handen krijgen. Duitse troepen hadden daarvoor Britse blindgangers gebruikt. Het regiment zou door de posities van de 5th Canadian Infantry Brigade trekken richting de Wippert. Ze

kregen hierbij ondersteuning van tanks en de verkenningseenheid de 8th Recce. De bedoeling was dat de Cameron Highlanders of Canada samen met de South Saskatchewan regiment een bruggenhoofd zou vormen over de Schipbeek, het Fusiliers Mont Royal Regiment zou aan hun linkerflank opereren. Er werden diverse verkenningen uitgevoerd richting het Schipbeek kanaal, alvorens de aanval zou worden ingezet. In de nacht rond 4 uur werd de oversteek over het Schipbeek kanaal ingezet met vijftigtal aanvalsbotten. Hierbij werden ze onder vuur genomen, maar de verwachte zware tegenstand bleef uit. Rond 9:00 uur in de ochtend was het veilig genoeg om de kanonnen over te varen, helaas ging dit niet helemaal vlekkeloos. Een bren carrier vergat te stoppen op de ponton en reed zo het kanaal in. Ondertussen werden Duitse troepen afgeleid met een schijnaanval een halve kilometer verderop. De oversteek slaagde, maar niet zonder slachtoffers. De Canadese troepen betreurden de oversteek van de Schipbeek enkele tientallen soldaten. Laat in de avond is er een stevig bruggenhoofd gevormd Dijkerhoek.

Dedemsvaart

Tragiek is een woord dat telkens opduikt bij terugblikken op de bevrijding. Leden van het verzet maar ook willekeurige personen die zich op de verkeerde tijd op de verkeerde plaats bevonden kwamen in het zicht van de bevrijding om het leven. Een uit vele voorbeelden is de bevrijding van Dedemsvaart en Balkbrug op 7 april. Op 6 april al verschenen enkele Canadese gevechtswagens in Dedemsvaart, aanleiding voor de bevolking om in feeststemming de straat op te gaan. De Canadezen gingen weer weg en de Duitsers kwamen terug. Vijftien mannen werden opgepakt en een eind verderop in Balkbrug in de berm van het kanaal neergeschoten. In de nacht van 7 op 8 april landden 700 Franse parachutisten in Midden-Drenthe, de nog in Overijssel aanwezige Duitsers raakten omsingeld.

Landgoed De Oxerhof

Op 7 april 1945 bereikte het bataljon The Royal Winnipeg Rifles het dorp Oxe aan de Schipbeek. Op het landgoed De Oxerhof, 'een enkele uren eerder overhaast verlaten hoofdkwartier van de Gestapo, zag een soldaat dat de bodem bij een met bloed bespatte muur vers was omgewoeld. Hij vond er het graf van tien Nederlandse verzetsmensen. Zij waren door de terugtrekkende

vijand als laatste daad doodgeschoten', aldus het War Diary van de eenheid. Het 12de Field Regiment RCA meldde, dat de lichamen met wonen waren overdekt. 'Geneeskundige officieren verklaarden dat enkele slachtoffers levend waren begraven. Aan de uitdrukking op de gezichten was te zien, dat ze tijdens martelingen waren gestorven. Hun handen waren op de rug gebonden en de lichamen waren van top tot teen gekneusd. Het was een scene van onbeschrijflijke wreedheid, die je moet hebben gezien om het te kunnen geloven.'

8 april 1945

Wierden

Deze ochtend staken Canadese eenheden massaal het Twentekanaal over tussen Wiene en Lochem en rukten snel noordwaarts op richting Goor, Markelo en Holten. De Duitsers bij Wierden dreigden door deze actie omsingeld te worden, nl. vanuit het noorden (de Vossenbos) plus nu ook vanuit het zuiden. Met de Algonquins en hun bondgenoten ten oosten van hen begonnen de Duitsers te beseffen dat hun posities in en rond Wierden hachelijk begonnen te worden. In de voorgaande nacht slaagden de Algonquins er weliswaar in het bruggenhoofd bij ten Bos uit te breiden, maar de tegenstand vanuit Wierden bleef onverminderd fel en van verder oprukken was nog steeds geen sprake. Opnieuw riepen men de hulp in van Typhoons, maar ook deze aanvallen bereikten niet het beoogde doel. Helaas werd er wel veel schade aangericht in het dorp. Op deze dag reed onverwachts een Canadese jeep in volle vaart over de Almlosestraat door de Canadese linies heen Wierden in, waarop de Duitsers het vuur openden. Algonquin-patrouille zag dat de bestuurder, soldaat Wickstrom, levenloos over het stuur van de jeep hing. Hij kreeg van de Duitsers een tijdelijk graf met daarop een houten kruis met inscriptie in de tuin van de Zwaan. De andere inzittende werd gevangengenomen, maar de volgende dag alweer bevrijd. Of ze uit onwetendheid handelden of vanuit een heldhaftige poging om het Duitse kanon op het v.d. Berg plein uit te schakelen is onbekend. Aan het begin van deze avond werd het vuren van Duitse zijde duidelijk minder en merkte de Wierdense bevolking, dat de Duitsers aanstalten maakten om weg

te trekken. In de loop van de nacht namen zij inderdaad de wijk richting Rijssen en Nijverdal.

Schipbeek/ Batmen

Op zondag 8 april 1945 begint de verovering van Bathmen. Het weer was zonnig en het plan was om een bruggenhoofd te vestigen over de Schipbeek en uiteindelijk Bathmen te veroveren. Het plan was dat de C – Company vanaf de linkerkant van de Gorsselseweg zou aanvallen, de D – Company vanaf de rechterkant. Zij zouden dan de bossen veroveren en daarna de Schipbeek oversteken om vervolgens Bathmen te veroveren. Rond 13:00 uur werd er nog een verkenning uitgevoerd door de commandant, maar alles leek rustig. Rond 14:45 werd de aanval ingezet, al snel werden de compagnies onder gericht vuur genomen door de Duitsers. Eenmaal bij het kanaal aangekomen bleek deze 8 meter diep te zijn, een makkelijke oversteek zou het dan ook zeker niet worden. Het lukt maar een militair van de D- Company om over te steken met een bren, maar hij werd gelijk neergeschoten. De C- Company werd ook zwaar onder vuur genomen door huizen aan de overkant van de Schipbeek, eenmaal overgestoken werden deze gezuiverd door de C – Company. Daarnaast hadden ze bij de aanval last van de zogenaamde Duitse Schu-mine, ook wel houtmijnen genoemd. Bij deze aanval waren er acht slachtoffers te betreuren bij de C – Company. Rond middennacht was de C -Company doorgedrongen tot de noordelijke helft van Bathmen, hierbij hadden ze 15 krijgsgevangenen gemaakt. De Royal Canadian Engineers begonnen meteen met de aanleg van een Baileybrug. Deze kwam op de plek van de opgeblazen Veerbrug. Tijdens de bouw van de Baileybrug werden ze namelijk onder vuur genomen met Duitse granaten, hierbij sneuvelde 25-jarige korporaal Frank Reyers.

Tijdens deze gevechten leidde Corporal Joe Campbell een compagnie van de North Nova Scotia Highlanders over de gehavende Schipbeekbrug bij Bathmen. Hij trotseerde zwaar vijandelijk vuur en slaagde er in een van de twee mitrailleursnesten uit te schakelen terwijl hij zijn mannen instrueerde voor de aanval op de overige Duitse weerstand. Campbell moest zijn actie met de dood bekopen, maar dankzij zijn moedige optreden konden zijn maten de Duitse weerstand breken. Campbell kreeg postuum de Militaire Willemsorde toegekend. Uiteindelijk waren de Duitsers bij het kanaal en Bathmen verdreven,

ze lieten hierbij twintig gevangenen en 25 doden achter. Luitenant McGlashen beleefde een hachelijk moment langs de wal van de Schipbeek. Hij stond op een Duitse schu-mine, maar bleef hierna doodstil staan. Een korporaal zag dit en schoot hem te hulp, een schep schoof hij onder de voet van de luitenant. Hij drukte hiermee de ontsteker in totdat de luitenant van de mijn kon afstappen. Hierna lieten militairen de mijn gecontroleerd tot ontploffing brengen. Na de acties rondom het Schipbeek kanaal was er een stevig bruggenhoofd gevormd voor de 3rd Canadian Infantry Division. De posities lagen nu ongeveer 5 kilometer richting het noordoosten, langs de weg van Deventer naar Raalte. Vanaf Raalte zou de 7e brigade, drie kilometer verder, rechts afbuigen richting Zwolle. Of via het oosten de stad Zwolle omzeilen en de wegen volgen naar Leeuwarden.

Holten

Ondertussen werd er door de Duitsers aanstalten gemaakt om de spoordijk bij Holten te verdedigen. Na de gevechten aan de Schipbeek hadden de Duitsers zich teruggetrokken achter de spoordijk. In de loop van de ochtend van 8 april 1945 rukten de Canadezen op vanuit Holterbroek, dwars door de weilanden in noordelijke richting. Door de Duitsers werd verwoed tegenstand geboden. Sergeant Real Lalonde had het bevel over een peloton op de rechterflank. Door het Duitse verzet sneuvelden al een aantal militairen van het Le Regiment de Maisonneuve. Sergeant Lalonde zag in dat snelle actie noodzakelijk was. Zonder dat er een order voor werd gegeven kroop Lalonde richting de Duitse posities. Hierbij stond hij constant bloot aan het Duitse machinegeweervuur. Toen hij dicht genoeg bij de Duitse posities was stormde hij met zijn stengun naar voren en schoot hij zijn magazijn leeg op de Duitse verdedigers. Hij dode hierbij een Duitser en verwonde er drie. De Canadese militair private Leonard Turgotte bereikt de spoorlijn op ruim 70 meter. Hier kwamen ze onder zwaar vuur te liggen van machinegeweren en Duitse 8,8 granaten van de boerderijen in Neerdrorp. Soldaat Turgotte pakte een bren machinegeweer en vulde zijn zakken met magazijnen. Hij kroop onder zwaar vuur naar een positie waarmee hij de Duitse posities goed onder vuur kon nemen. Hierdoor kon hij gericht de boerderij onder vuur nemen. Hierna was het mogelijk om met een vlammenwerper de boerderij onder vuur te nemen. Ook werden er Canadese tanks van het Fort Garry Horse regiment ingezet om de Duitsers op de knieën te krijgen. Enkele tanks reden toe op het kleine viaduct. Waarbij de eerste tank

wordt uitgeschakeld door een Pantzerfaust. Maar door de inzet van de vlammenwerpers was het voor de Duitsers niet langer vol te houden. Ze lieten zich achterover van de dijk rollen en probeerden in noordelijke richting een veilig heenkomen te vinden. Toch probeerden nog 50 Duitse SS-militairen een tegenaanval in te zetten, maar deze werd snel in de kiem gesmoord. Rond 18:00 uur was de gehele actie afgelopen. Tijdens de actie bij Neerdorp waren 18 Canadese slachtoffers te betreuren, waarvan er twee waren gesneuveld. Deze zouden bij boerderij Reijlink een veldgraf krijgen. Er werden bij deze actie 40 Duitsers krijgsgevangen gemaakt.

Goor

Op een andere plek 20 kilometer naar het oosten was er al een week een status-quo situatie bij het Twentekanaal in Goor. De Goorse bevolking moest binnenblijven, Goor was Sperrgebiet. De nerveuze Duitsers groeven zich in, terwijl de Canadezen noodbruggen aanlegden over het Twentekanaal. Op 8 april waren de bruggen klaar en leek een confrontatie onvermijdelijk. Dan trekken de Duitsers zich plotseling terug. Het wordt doodstil in het stadje. Twee uur later verschijnen de eerste Canadese tanks en kan de bevolking de opgekropte spanning wegjuichen.

9 april 1945

Wierden

In en rond Wierden was het onwezenlijk stil in de eerste vroege uren, maar dat werd al snel anders. Informatie van diverse bronnen leerde de Algonquins, dat de vijand zich uit Wierden had teruggetrokken en men besloot om een peloton op te laten rukken over de Almelosestraat, langs het bruggenhoofd bij ten Bos, richting Wierden. Er werd geen tegenstand ondervonden en rond 7 uur verschenen de eerste Algonquins in het dorp, spoedig gevolgd door de eerste tanks en verkenningswagens van de South Alberta's.

Haarle

Ondertussen werd bij Haarle het schieten heviger. Vanaf de Sprengerberg rukten de Canadezen van het Royal Hamilton Light Infantry Regiment en tanks van The Fort Garry Horse op richting Haarle. De Duitsers hadden zich verschanst in diverse boerderijen. Rond half 2 in de middag breken er gevechten uit tussen de Duitse verdedigers en Canadezen. Nadat de boerderij met een tank is beschoten rukken de infanteristen op, hierbij sneuvelt een Canadees. Hierna wordt de aanval ingezet door drie tanks. Vanuit de Poggenbeltweg wordt door de Duitsers de voorste Sherman tank uitgeschakeld, deze vloog in brand waarbij trooper J.T. Swain levend verbrande. Ondertussen rukken de Canadezen verder op waardoor diverse boerderijen in brand worden geschoten. Ook rukten de Canadezen via de Zandweg (Van Heekweg) naar Haarle. Een Duitse majoor was ingekwartierd in het huis op de Sprengenbergh en werd door Duitse militairen op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Rond half 1 meldde de Duitse majoor, met zijn luitenant en zeventien manschappen dat ze niet verder wilden vechten. Dit bleek uit hun scheldpartij op Hitler. De Canadezen schoten op het huis en alle zesenvijftig aanwezigen gingen de kelders in; zeventien bewoners en evacuees, achttien leden van het gezin Hobert met evacuees, twee ondergedoken Amerikaanse piloten en negentien Duitsers, die niets meer voelden voor een strijd tegen de Canadezen. Ondertussen bereikten de Canadezen de Almeloseweg en de spoorlijn, nadat ze het achterliggende gebied volledig hadden uitgekamd. Tegen een uur of zes was Haarle bevrijd. Behalve het huis op de Sprengenbergh, de Canadezen nemen het huis onder vuur waardoor de toren door vijftien granaten werd getroffen. Het vuren werd gestaakt toen Jim de Kempenaar de witte vlag bovenop de toren plaatste. Rond half 9 waren de Canadezen op de berg bij het huis en namen ze de Duitsers gevangen. Bij de bevrijding van Haarle sneuvelden tien Canadezen.

Heeten

De Canadezen verdrijven de Duitsers op 9 april ook uit Heeten. Maar de kerktoren raakt zwaar beschadigd als de Nederlandse vlag wordt uitgehangen. Duitsers die zich nog verschanst hebben aan de westkant van het Overijssels Kanaal (zijde Wesepe) nemen namelijk de vlag en daarmee de toren onder vuur, waarna de Canadezen terugschieten. Bij geallieerde beschietingen een dag eerder is ook al veel schade aangericht aan de toren, evenals aan de pastorie en ruim twintig gebrandschilderde kerkraden. Pas in maart 1946 kan de Heetense kerk weer in gebruik worden genomen.

Okkenbroek

Maandagochtend komt (9 april 1945) komt vanuit de omgeving van Holterbroek, via Dijkerhoek een regiment van de Royal Canadian Dragoons naar Okkenbroek. De boerderijen aan de rand van het dorp worden in brand geschoten, vermoedelijk verwachten de Canadezen door Duitse tegenstand. In een van de boerderijen wachten negentien mensen sinds een uur of half negen in de kelder op de bevrijders. In paniek rennen de mensen de kelder uit, de Canadezen schieten hierop nog een granaat af waardoor de twee vluchtende families onder vuur komen te liggen. Zes doden en enkele zwaargewonden vallen te betreuren. Alle zes doden worden begraven op de hervormde begraafplaats in Okkenbroek. Drie andere leden van de familie Marsman zijn gewond geraakt en worden verpleegd in een ziekenhuis in het al lang bevrijde Nijmegen.

Nijverdal en Rijssen

Het A – Squadron van The Fort Garry Horse onder leiding van Major N.R. Rushfort was door het plaatselijke verzet op de hoogte gebracht van de Duitse plannen. De Duitsers trokken zich namelijk massaal terug uit Rijssen en Nijverdal. Voor de majoor het teken om af te zien van een beschieting op Nijverdal, en snel door te stoten naar Rijssen. Samen met het Regiment de Maisonneuve, dat gevechten had moeten leveren voor Holten, werd Rijssen zonder gevecht ingenomen. Rond 16:30 vond er een briefing plaats waarin werd besloten om door te stoten naar Nijverdal. Ook Nijverdal kon snel ingenomen worden, volgens het oorlogsrapport van The Fort Garry Horse waren de troepen uiterst gemotiveerd. Toch waren er ook wel zorgen, er vonden zoveel acties tegelijk plaats. Naast dat er parachutisten waren geland in Drenthe, waren de regimenten erg verspreid aan het opereren in Overijssel.

Als de Duitsers dit hadden geweten, dan hadden ze snel door de linies van de Canadezen kunnen brengen. Communicatie onder de Canadese troepen was dus essentieel! Het regiment de Maisonneuve zou voor rust de nacht doorbrengen in Rijssen. Ze werden vergezeld door militairen van de Royal Canadian Engineers. In het Canadese rapport staat te lezen dat er veel 'jonge vrouwen' op de been waren.

Deventer

Tijdens de nacht van zondag 8 april op maandag 9 april 1945 waren de Canadian Scottish van de 3e Canadese Infanterie Divisie het best uit de voeten gekomen. De Winnipeg Rifles en de Regina Rifles stonden weliswaar in de omgeving van het Overijssels Kanaal, maar ze bleken nog niet in staat om naar de overkant te komen. In die situatie werd besloten om de Canadian Scottish, die in de voordeligste positie stonden, het spits te laten afbijten. Op maandagmorgen 9 april 1945 werd de aanval ingezet vanuit Colmschate. Langs de Colmschaterweg rukten de eenheden op in de richting van de Rietmansbrug. De A en de B-compagnie ontfermden zich over het noordelijk van de Colmschatersweg gelegen gebied, dat in de volksmond de Vijfhoek heet. De bedoeling was om door te dringen tot de Oerdijk en vandaar een poging te ondernemen de Cröddenbrug in bezit te krijgen. De infanterie mocht rekenen op de steun van tanks van een Sherbrooke squadron dat bekend stonden met Shermans en Churchills. Het type dat bij Colmschate en Schalkhaar werd ingezet, was uitgerust met vlammenwerpers. Tegen de avond werd de brug bereikt. Ook hier hadden de Duitsers pogingen gedaan om de brug te vernielen. Hoewel het om een eenvoudige constructie ging (de Cröddenbrug was een vlotbrug), was deze opzet maar gedeeltelijk gelukt. Te voet kon men de brug best passeren, hetgeen de Canadezen deden.

Bij het beboste gebiedje noordelijk van de Oerdijk vestigden zij hun bruggenhoofd. Versterkingen kwamen snel. De Duitsers antwoorden met fel mortiervuur. Maar binnen 90 minuten waren de A en de B-compagnie over de brug.

Hierdoor werd het bruggenhoofd uitgebreid om zo de genie te beschermen tijdens het leggen van een baileybrug. De engineers begonnen net voor middennacht met een baileybrug. Brigade Generaal Gibson gaf de 7 brigade de opdracht om richting Deventer op te trekken. Het resultaat van het Duitse verzet bij de Cröddenbrug was voor de mensen die in het gebied woonden angstaanjagend. Mortiergranaten ontploften her en der en richtten grote materiële schade aan in de Vijfhoek en directe omgeving. Boerderijen, die na de bevrijding zijn herbouwd, blijven herkenbaar aan de bouwstijl en de kleur van de metselstenen.

10 april 1945

Infanterie-eenheden van de Canadian Scottish waren intussen in groten getale over het kanaal getrokken. Voor de aanval op Schalkhaar en daarmee op Deventer had men steun van zwaar materiaal nodig: Bren Carriers en Sherman Tanks. In de nacht van maandag 9 op dinsdag 10 april kwam het bevel van Brigadegeneraal Gibson om de aanval op Schalkhaar in te zetten. Wie zich een voorstelling wil maken van het verloop van de strijd daar, moet zich inleven in de plattegrond van het dorp tijdens de oorlog. De plattegrond van Schalkhaar zag eruit als een gaffel, een twee tandige hooivork. Je kunt ook denken aan de letter Y. De steel van de poot werd gevormd dat waar het toen de Koningin Wilhelminalaan heette en een voortzetting vindt in de langs de Westerbergkazerne lopende Spanjaardsdijk. De rechtertand door de Oerdijk, die naar de Cröddenbrug reikt. De kern van het dorp bevond zich tussen de Koningin Wilhelminalaan en de Oerdijk. Nagenoeg evenwijdig aan de Koningin Wilhelminalaan en de Oerdijk liep de Pastoorsdijk. De punten van de gaffel werden verbonden door de Kolkmansweg. Vanaf het bruggenhoofd in het bos bij de huidige manage Schalkhaar gingen de vermoeide Canadezen rond het middernachtelijk uur op pad. Op hun route langs de Oerdijk troffen ze een geweldige ravage aan. Bomen en telefoon elektriciteitspalen lagen her en der over de weg. Daartussen bevonden zich vernielde Duitse transportwagens, auto's en karren. Springend, struikelend, vallend en klimmend zochten de Canadezen zich een weg naar Deventer. De B-compagnie van de Canadian Scottish bereikte zonder dat er een schot viel de omgeving van het gemeentehuis. De commanderend officier Lt Col Henderson besloot het terrein van psychiatrische kliniek Brinkgreven als verzamelgebied in te richten.

Een sectie Bren Carriers trok slechts een paar honderd meter met de B-compagnie op. Bij de splitsing met de Kolkmansweg zocht de commandant van de Carriers, sergeant A.R. Minnis, de noordoostelijke kant van het dorp op. Hij had opdracht gekregen om voor rugdekking te zorgen voor de troepen die het dorp zouden intrekken. Minnis reed langs de bosschages waarin nu het processiepark en het bejaardencentrum gelegen zijn. Nagenoeg aan het eind van de weg trof hij een villa aan. Een juiste opstelling van zijn Carrier gaf hem een onbelemmerd uitzicht op de omgeving. Naar het noordoosten had hij uitzicht op

de omgeving. Naar het noordoosten had hij uitzicht op de kazerne en tot vrij ver kon hij de Spanjaardsdijk volgen. Voor hem lag het geheel onbebouwde gebied tussen de Koningin Wilhelminalaan en de Zandwetering, maar daarachter het uit lage bebossing bestaande Wechelerveld. Naar het westen keek hij op de randbebouwing van het dorp. Sergeant Minnis en tien andere Canadezen namen het er even van. De dag brak aan en daarom was het tijd voor thee. Volkomen onverwacht vielen er enkele schoten. De sergeant rende het huis in en tuurde vanuit de bovenste verdieping de omgeving af. In de ochtendnevel nam hij een groep soldaten waar. Met geen mogelijkheid kon hij ontdekken of het Duitsers of eigen troepen waren. De helmen, die hij uiteindelijk duidelijk onderscheidde, namen zijn onzekerheid weg: het waren Duitsers. Een kort commando volgde en vanuit drie Brenncarriers schoot een vuursalvo over de ontdekte Duitsers. Terwijl de sergeant vuursteun aanvroeg van de in de nabijheid gelegen Canadese mortiergroep doken de Duitsers de sloot in. De mortiergranaten, die in de directe omgeving belandden, maakten hen verstandig. Een witte vlag ging omhoog en drieëntwintig Duitsers beleefden het eind van de oorlog. Daarmee was de strijd om Schalkhaar niet beslist. Nadat sergeant Minnis zijn krijgsgevangen had overgedragen, nam hij zijn uitkijkpost weer in. Binnen een uur had hij opnieuw Duitsers in het vizier.

Drie Duitse tanks rolden vanuit Averlo in de richting van de Koningin Wilhelminalaan, terwijl infanteristen door de diepe greppels aan weerszijden van de weg kropen. Een overmacht stond voor de carrier-sectie. Sergeant Minnis waarschuwde zijn commandant en vrijwel onmiddellijk kreeg hij steun. Eerst van de mortiergroep, daarna tevens van een aantal tanks. Het schrok de Duitsers allermint af, tot drie keer toe werd het huis getroffen. Een granaat ontplofte in het huis waardoor Cpl. Frank Cherry wordt gedood en vier Canadezen raken hierdoor gewond. De mortiergroep moest door het onverwacht optreden van de Duitsers de granaten op zo kort mogelijke afstand laten inslaan. Hierdoor moest door elk schot die gelost werd onmiddellijk gedoken worden omdat de scherven van de eigen granaten hen anders om de oren waren gevlogen. Twee uur hielden de Duitsers stand. Twintig Duitsers gaven zich over. Voor deze actie werd Sgt. Minnis voorgedragen voor een Military Medal en ook postuum Cpl. Cherry. Cpl. Nichol werd voorgedragen voor een Nederlandse onderscheiding; de bronzen Leeuw.

In de loop van de morgen van 10 april, toen de Canadezen de bevestiging gekregen hadden van de Duitse posities, werd het bevel 'aanvallen' gegeven. De gevechtstaf, met Lt Col L.S. Henderson aan het hoofd had haar positie bij de Cröddenbrug verlaten en zich ingericht in het dorp Schalkhaar. Veel bewoners uit Schalkhaar hadden door dat ze bevrijd waren. Iedereen liep juichend de straat op om de Canadezen te begroeten. Waarschuwingen van de Canadezen werden genegeerd waardoor gevaarlijke situaties ontstonden. De tol was dan ook hoog, tientallen Schalkhaarders werden in de loop van de dag getroffen door scherven van granaten, die de Duitsers bleven afvuren op de posities waar zij Canadese eenheden veronderstelden. Zie ook het Gemeentehuis aan de Wilhelminalaan. De Canadezen waren exact op de hoogte van de plaatsen waar zij de Duitsers in Deventer moeten zoeken. Dit was in het bijzonder het werk van de ondergrondse, die er in samenwerking met ambtenaren van de PTT voor zorgde dat de telefooncentrale, gevestigd in het postkantoor op de hoek van de Nieuwstraat en de Smedenstraat, intact bleef. De Duitsers hadden de vernieling van de centrale op hun lijstje staan. De springladingen waren aangebracht, maar ze werden geblokkeerd door een heldhaftige en gedurfde actie van het verzet, zie ook punt 7. Hierdoor kon er in Deventer getelefoneerd worden, ook naar Schalkhaar. Veel Deventernaren telefoneerden met Schalkhaar hoe daar de situatie ervoor stond. Hierdoor ontstond een informatiedienst, die informatie over de Duitse verdediging van Deventer door gaf aan de Canadezen. Hierdoor brachten de Canadezen de Duitse posities in Deventer nauwkeurig in kaart.

De Winnipeg Rifles zouden linkervleugel van de Brinkgrevenweg met zijstraten kiezen. The Regina Rifle regiment was reserve en veegden in de avond/nacht van 10/11 april het stuk vanaf de Snipperling tot aan de IJssel (gasfabriek) schoon. Eenmaal in opmars werden de brencarriers, infanteristen, tanks en WASP-vlammenwerpers flink onder vuur genomen door de Duitsers. Hierdoor ontstonden zware gevechten. De Duitsers beantwoorden dit vuur met artillerie vanuit Duistervoorde en Twello. Op 10 april 1945 was rond half 3 de gehele voorstad van Deventer al bevrijd. De spoorbaan werd door de Duitsers stevig verdedigd. De afstand van de IJssel langs de Ossenweerderstraat, de Rijsterborgherweg en de Diepenveenseweg naar de Veenen is vrij groot. Het vergde een enorme inspanning voor het Duitse garnizoen om dit helemaal te verdedigen. De Canadese eenheden kwamen bovendien niet in een rechte lijn op de spoorbaan aan. De uitgangsstrategie was, om de binnenstad van Deventer

in de tang te nemen. Op de avond van 10 april was Deventer een gespleten stad. Het Oostelijk stadsgedeelte, op Knutteldorp en het gebied rond de Fennenoordsweg met onder andere de gasfabriek na was bevrijd. De Hoven, onbereikbaar geworden door vernieling van de verkeersbrug en de Schipbrug was nog in Duitse handen. De Duitsers schoten vanuit hier met artillerie op het bevrijde gedeelte van Deventer. Dit heeft ook levens gekost onder de burgers. In het Canadese blad: The Maple Leaf zou de ervaringen rond de bevrijding van Deventer samenvatten in de woorden; 'Het was een luisterrijk schouwspel'. Een uitzinnige menigte kon desondanks deze avond in het centrum van Deventer de bevrijders verwelkomen.

Hellendoorn

Na de bevrijding van Nijverdal bleef het Regiment de Maisonneuve voor rust achter in Rijssen. Deze rust duurde tot vijf uur in de middag. Ze werden overgenomen door The Black Watch of Canada, deze waren reeds op 9 april rond acht uur opgetrokken vanaf Holten naar Rijssen. In Rijssen werd overnacht voordat de aanval richting het noorden zou worden voortgezet.

Ommen

Rond 07:30 uur vertrok The Black Watch of Canada met de B – Company rijdend op tanks van The Fort Garry Horse, snel oprukken was mogelijk door Nijverdal en Hellendoorn. Voorbij Hellendoorn splitsten de groepen zich: de A en C Company hielden een oostelijke richting aan, de B en D-compagnie trekken verder over de Ommerweg. Hier worden ze tegengehouden door een opgeblazen brug over het Overijssels Kanaal bij Hankate. De militairen staken eerst door middel van planken over, maar op dat moment kwam de ondergrondse te hulp. Ze bezorgden een klein pontje, deze was voor de vijand verstopt geweest. Met behulp van dit pontje was het mogelijk om alle voertuigen van het regiment over te zetten. Ondertussen werd er door de genie een Bailey brug gebouwd, hiervoor werd ook de hulp van burgers gebruikt. De brug zou binnen zes uur sterk genoeg moeten zijn om tanks te dragen. Hierdoor konden tanks van The Fort Garry Horse zich voegen bij The Black Watch. Ondertussen zouden de Calgary Highlanders ook via Rijssen op Kangeroos naar Nijverdal worden vervoerd. De opmars liep als een geoliede machine totdat de Black Watch totdat ze rond 18:00 uur bij de opgeblazen brug over de Regge bij

Nieuwebrug aankwamen. Rond deze tijd was de brug in Hancate klaar voor voertuigen en konden de tanks van "Fort Garry Horse" ook naar Ommen doorrijden. Bij de Nieuwebrug zat men ook niet stil, want de Canadezen trokken langs de oever van de Regge naar Archem. Daar was de voetbrug om onbekende redenen niet door de Duitsers vernield. Om ongeveer 19.45 uur waren alle Canadezen van de A-compagnie, onder aanvoering van kapitein T. J. Larkin de brug gepasseerd. De C-compagnie trok verder op naar Ommen en liep vast op de Duitse verdedigers bij de spoorwegovergang bij het verbrande Hotel Paping.

11 april 1945

De volgende ochtend op woensdag 11 april was de gehele stad Deventer bevrijd van Duitsers, die slechts in noordelijke richting konden ontkomen op de hielen gezeten door de Canadese 7e Brigade, die langs de IJssel richting Zwolle trokken. Door de bevrijding van Deventer en meer nog door de totstandkoming van het bruggenhoofd over de IJssel bij Gorssel in het kader van operatie Cannonshot was voor de 3e Infanteriedivisie de tijd aangebroken langs de IJssel naar Zwolle op te rukken. Tegelijk moest het gebied tussen Bathmen ten oosten van Deventer en Raalte/Dalfsen worden bevrijd. De North Nova Scotia Highlanders hadden op 9 april een bruggenhoofd over de Schipbeek gevormd en vandaar de aanval tegen Deventer gelanceerd. Op 10 april vielen ze Wezepe aan en de volgende dag werd het bataljon bij het dorp geconcentreerd. De 7e brigade had ten westen van Wezepe al een bruggenhoofd gevormd en daar staken de Nova's het Zijkanaal van het Overijssels kanaal over. Op 11 april ging een verkenningskolonne op weg naar Raalte. Majoor Bradley van de Sherbrooke Fusiliers had de leiding over een eskadron tanks met opgezeten infanteristen van het Highland Light Infantry of Canada. Raalte bleek vrij van Duitsers te zijn, maar deze hadden uiteraard de bruggen vernield.

Een patrouille van Recce onder leiding van Luitenant H.H. Anderson botste om 20:40 uur op een groep van ongeveer vijftig Duitse parachutisten. De Staghoud pantserwagen werd door een granaat getroffen. Terwijl de bemanning eruit sprong dekte luitenant hun aftocht doormidden op de weg te staand met zijn pistoolmitrailleur de vijand op afstand te houden. Zo redde hij zijn mannen, die

dekking in een sloot hadden gezocht. Inmiddels was luitenant G.W. Roulley met een sectie carriers op het strijdtoneel verschenen. Korporaal Sheppard reed onvervaard de vijand in en doodde twintig Duitsers. Daarmee was het verzet gebroken en kon de patrouille van Anderson in veiligheid worden gebracht. In de avond werden er door de Canadezen in Raalte enkele cafés gevorderd en er werd een bierhal in de openlucht gemaakt. Door Sergeant-majoor Dyson werden hamburgers gebakken van 27 Duitse koeien. De kantine ging uiteindelijk open met hamburgers, cakes, koffie en Belgisch bier. Eerst heette de kantine 'The Pick and Shovel Inn, maar ze werd later omgedoopt in 'The Merry Sappers Tavern'. Ook in Diepenheim was het feest, zij waren ook bevrijd.

Ommen

De Black Watch of Canada was tijdens de aanval om Ommen blijven steken op de Duitse verdedigers bij de spoorwegovergang bij het verbrande Hotel Paping. De inlichtingenrapporten gaven namelijk aan dat de sterkte in Ommen ongeveer uit 500 Duitsers moest bestaan. Hierdoor werd besloten om op 11 april 1945 de aanval in te zetten op Ommen. De commandant Majoor Generaal Bruce Matthews van de 2nd Canadian Infantry Division besloot om de Duitsers in Ommen in de val te laten lopen. Hij stuurde zijn 6e Canadian Infanterie Brigade door de Poolse linies aan de rechterflank om zo achter het dorp te komen. Met een verkenningsseenheid, de Royal Canadian Dragoons D - Squadron zou de brigade richting Gramsbergen in het oosten doorstoten waarna de opmars twaalf kilometer verder in de richting van Balkbrug zou gaan. Bij zonsopgang ging een patrouille van C-compagnie naar voren om de brug waarover men in de stad kwam te inspecteren. Men kwam tot de conclusie dat het een kleine moeite was om infanterie over de brug te krijgen, omdat er maar een gat van ruim een meter in het brugdek zat.

De patrouille ging verder de stad in en kwam twee Duitsers op fietsen tegen. Ze schoten op hen. De patrouille ging vervolgens terug en rapporteerde hun bevindingen. De commandant, overste Thomson, liet de C-compagnie verder trekken. Een bulldozer en tanks trokken mee op. De eerste om de omgevallen bomen naar het water op te ruimen. De tanks om in positie te zijn om zo nodig vuursteun te geven. C-compagnie had alleen een sterke patrouille nodig in de stad. Als eerste werd de stad veilig en vrij van de vijand verklaard. De andere compagnieën trokken meteen ook de brug over en sloegen linksaf om de linkerflank van de opmars naar het noorden te dekken. Zij namen posities in de

omgeving van Varsen. De mannen namen posities in streken daar neer voor de rest van de dag om alles schoon te maken en te rusten.

12 april 1945

De 12e april zou in het teken staan van de bevrijding van Heino. In Heino waren 60 mannen als gijzelaars weggevoerd naar Zwolle. Het zou goed met hen aflopen, maar dat zou pas na drie dagen blijken toen ze te voet vanuit het bevrijde Zwolle huiswaarts keerden. Na de bevrijding van Raalte werd de opmars voortgezet naar Heino. Een verkenningsseenheid stuitte op tien wegversperringen en de brigade wachtte met oprukken totdat deze waren opgeruimd. Bij Dollebroek troffen de bevrijders een gat in de weg aan van tien meter lang en ruim drie meter diep waardoor ze genoodzaakt waren een omweg te maken. De Stormont, Dundas and Glengarry Highlanders troffen bij Wetering tot hun verbazing twee bruggen intact aan. Heino werd aanvankelijk fel verdedigd. Daarom trok Recce om het dorp heen, terwijl infanteristen met tanks Heino frontaal aanvielen. Er volgden enige vuurgevechten met een eenheid van de Hermann Goering Divisie. Zo bestormde het peloton van Luitenant MacAllister een boerderij waar hulp van tanks nodig was om het verzet te breken. Er volgde zelfs een Duitse tegenaanval met drie tanks, maar de Canadese artillerie verijdelde hun plannen. Tenslotte was Heino tegen de avond bevrijd. De Highlanders reden op de tanks mee naar het Overijssels kanaal dat in tien minuten werd bereikt, zoals gewoonlijk had de vijand de brug opgeblazen, maar deze was niet geheel verwoest. Nadat enige explosieven waren verwijderd, ging een compagnie over de brug om posities aan de overkant in te nemen.

Nadat de Glens een bruggenhoofd hadden gevormd aan de overkant, waren de engineers bezig met het repareren van de brug. Hierbij werden ze constant beschoten door Duitse artillerie waardoor deze brug spottend de naam "Salvo Bridge" kreeg. Toen de avond inviel hadden de Glens alleen een jeep naar de overkant kunnen brengen. Omdat zowel de Duitsers als de boeren geen rekening hadden gehouden met deze opmarsroute, waren alle boerderijen in de omgeving nog steeds door de Duitsers bezet. Hierdoor namen de families voor

hun eigen veiligheid intrek in diverse kelders. Rond 20:45 uur werd er door de Duitsers een krachtige aanval ingezet op de posities van de Glens. Hierbij hadden de Duitse militairen versterking van tanks en artillerie. Er ontstond een verwarrend gevecht waarbij de Duitse tanks over de velden reden en de Duitse infanteristen de Canadese posities probeerden in te nemen. Omdat de Duitsers niet exact op de hoogte waren van de sterkte van de Glens, werden er door de Duitsers maar kleine groepjes ingezet om de Canadezen aan te vallen. Tussen de Duitse infanteristen en tanks was geen coördinatie, waardoor de tanks 'blind' rondreden. Er werd door de Duitsers een aanval gedaan op het hoofdkwartier, dat gelukkig afgeslagen kon worden door antitankwapens. In een huis dat de Glens hadden bezet werden door de ramen handgranaten gegooid, hierop gooiden de Canadezen ze weer terug. De Duitse militairen waren zo dicht genaderd op de Canadese posities, dat de artillerie-waarnemer genoodzaakt was om het vuur op minder dan vijftig meter voor de eigen troepen te coördineren.

Maar er was dringend behoefte aan zware ondersteunende wapens. Die konden alleen met handkracht over de half vernielde brug worden aangevoerd. Daartoe stelde majoor J.A. Stothart een gevechtsgroep samen met koks, schrijvers en chauffeurs, die onder krachtig vijandelijk vuur een licht kanon naar de overkant brachten. De bemanningen van de carriers namen de 50-kaliber machinegeweren uit de carrier om ook in te zetten aan de overkant. Korporaal H. Edwards haalde het stoute stukje uit zijn carrier over de restanten van de brug te manoeuvreren om munitie naar de belegerde compagnie te brengen. De gevechten duurden de gehele nacht tot ongeveer 6:00 uur. De brug werd vroeg in de ochtend geopend zodat ook het Highland Light Infantry regiment richting Daltsen kon oprukken.

Ommen

Vanaf het moment dat er gerapporteerd is over vijandelijke activiteit in het dorp Oudleusen, zijn er deze morgen plannen gemaakt voor een aanval op dat dorp. De bedoeling is om de plaats van vijanden te zuiveren en de wegblokkade daarop te ruimen. De A-Compagnie, onder aanvoering van Kapitein M.M. Brandley, kreeg de opdracht dit klusje op te knappen. Hij kreeg ondersteuning van een stuk zelfrijdend geschut en van onze 3 inchmortieren. Om 13.45 uur

vertrokken onze mannen en maakten om iets na 15.00 uur contact met de vijand. De plaats was snel gezuiverd en de compagnie keerde terug met achttien krijgsgevangenen. Aan onze kant hadden we enkele verliezen. In de namiddag kwam iemand van de inlichtingendienst van de Nederlandse ondergrondse vanuit Zwolle door de linies naar ons toe.

13 april 1945

De Duitsers hadden zich na de gevechten rondom Heino teruggetrokken op Dalfsen. Om 6:00 uur in de ochtend werd het offensief voortgezet. Dit offensief werd geleid door de Highland Light Infantry. Het werd eentonig: de brug over de Vecht was exit, de genie bracht een boot naar voren en om 09:30 uur waren de vier compagnieën van de Highlanders aan de overkant. De laatste Duitsers verlieten Dalfsen en de Canadezen wachten een groots welkom. Volgens de War Diary van de Nova's waren de mensen crazy van vreugde.

In Dalfsen werden zoveel mogelijk troepen verzameld, die de volgende dag vanuit het oosten Zwolle moesten aanvallen. Behalve vanuit het oosten werd Zwolle ook vanuit het zuiden genaderd. Langs de IJssel schoot het niet op. De Duitsers voerden achterhoedegevechten om zo lang mogelijk de vluchtweg over de IJssel bij Hattem open te houden. Veel boerderijen in dit gebied moesten het ontgelden. Mijnevelden moesten worden opgeruimd evenals verspreide verzetshaarden, ook Olst zou worden aangevallen. Dit zou gebeuren vanuit twee richtingen. Een opmars zou vanuit Diepenveen worden ingezet, de andere uit de richting Wesepe. Bij Wesepe waren de Duitsers niet van plan om zich over te geven. De Canadezen moesten rekening houden met hardnekkige tegenstand, in de nazomer van 1944 hadden de Duitsers mannen laten werken aan de aanleg van verdedigingsstellingen langs de IJssel. Dit werd uitgevoerd door 800 Duitse burgers. Ook werden er burgers van Olst ingezet om deze verdedigingswerken aan te leggen. Er werden zelfs razzia's gehouden door de Duitsers in onder andere Deventer, Holten en Rijssen. Net als in andere plaatsen konden de Canadezen rekenen op betrouwbare informanten uit de illegaliteit. Ook bij Boskamp melden zich enkelen bij de Canadezen met informatie van de Duitse stellingen in Olst. De drieëntwintigjarige Jan Hoogland en de uit Kamerik

afkomstige Leendert Immerzeel, bijna drieëntwintig jaar melden zich als gids aan. Hoogland werd in de nacht van 12 op 13 april 1945 met twee Canadese militairen op pad gestuurd om de Duitse sterkte in Olst te verkennen. De missie van het drietal liep slecht af. Hoogland en de beide Canadezen stuitten op een Duitse patrouille en werden gevangengenomen. Hoogland werd als terrorist beschouwd, en werd tot de dood veroordeeld door de Duitsers. Op de dag van de bevrijding van Olst zou het vonnis voltrokken worden bij de Olsterbrug ter Heerde tegelijk met een aantal Heerder verzetsmensen. Ook de tweede gids, Leendert Immerzeel zou niet levend terugkeren. De verkenningseenheid waartoe hij behoorde, stuitte bij de Koekoeksbrug op een Duitse wachtpost, die onmiddellijk het vuur opende. Immerzeel en een Canadees werden dodelijk getroffen.

Olst en Wijhe

De 'B'- Company van het Canadian Scottish Regiment zette vroeg in de ochtend de aanval in op Olst. Binnen een half uur waren ze ten oosten van Olst over het spoor getrokken. Hierna volgden ze de weg die richting Olst leidde, hierbij moesten ze een antitankgracht oversteken. Tijdens het zuiveren van een boomgaard aan de rechterkant van de weg wordt de compagnie zwaar onder vuur genomen door artillerie en machinegeweren. Het Duitse machinegeweer zou moeten worden uitgeschakeld, maar dit was alleen mogelijk door een handgranaat. Een militair sloop in dekking naar voren en gooide een granaat naast het machinegeweer waarbij een Duitser sneuvelde en een gewond raakte. Hierna werd de opmars naar Olst verder voortgezet. Na ongeveer 500 meter werd de compagnie opnieuw zwaar onder vuur genomen. Korporaal Wilfred Paradis nam voor gevaar voor eigen leven het initiatief om gewapend met zijn sten gun de aanval te openen. Hij dode een Duitser en gooide hierop een handgranaat naar het Duitse machinegeweer, welke hierdoor werd uitgeschakeld. Hierna kon hij met zijn peloton Olst binnen trekken. Ze namen positie in een huis bij een kruispunt in het centrum van Olst. Een Duitse sluipschutter opende hierop het vuur, opnieuw nam Korporaal Paradis het initiatief en schoot de Duitse sluipschutter dood. Hij kreeg hiervoor de Nederlandse onderscheiding, de Bronzen Leeuw. Rond het middaguur tekende majoor English een eigenhandig geschreven document: 'To whom it may concern: The Village of Olst had now been cleared of all Germans'. Wat er daarna voor de Zevende Canadese Brigade (3rd Canadese Infanterie Divisie) op

Overijssel grondgebied volgde, was nauwelijks meer dan een aangeklede oefening colonne rijden.

Wijhe

Het Royal Winnipeg Rifle regiment kreeg rond 10:20 het bericht van enkele burgers dat de Duitsers zich hadden teruggetrokken uit Wijhe. Volgens eerdere berichten waren er nog ongeveer 3000 Duitsers aanwezig in Wijhe. Vanuit het bevrijdde Olst werd door het Canadian Scottish regiment een verkenningseenheid naar Wijhe gestuurd, Wijhe werd vrijverklaard van de vijand. Het Royal Winnipeg Rifle Regiment was namelijk al in Wijhe vanaf 16:10 uur. Al daags na de bevrijding van Olst, 14 april, stonden de Canadezen voor Zwolle. Noordelijk in Overijssel gingen de zaken voorspoediger. Hier waren de Duitsers voornamelijk op de vlucht. Nieuwleusen, Staphorst en Meppel werden bevrijd. Zelfs Steenwijk, de meest noordelijk gelegen plaats in Overijssel kon deze dag bevrijd worden, nadat de meeste Duitsers zich aan de BS hadden overgegeven.

14 april 1945

Leo Major

Leo Major werd op 23 januari 1921 geboren als eerste van dertien kinderen in het Amerikaanse New Bedford, waar zijn Frans-Canadese vader voor de Amerikaanse spoorwegen werkte. Na een moeilijke jeugd – zijn vader vernederde en mishandelde hem – verliet Leo als veertienjarige zijn ouderlijk huis. Getrokken door het avontuur ging hij op achttienjarige leeftijd in het Canadese leger. Hij popelde om naar Europa te vertrekken en liet zich overplaatsen naar het eerste legeronderdeel dat zou gaan: het Régiment de la Chaudière, een Franstalig onderdeel van de derde Canadese Infanterie Divisie. In Engeland volgde Major een zware militaire opleiding tot verkenners en scherpschutter.

De Canadese korporaal Leo Major landde in Europa op D-Day en nam deel aan iedere grote operatie van de 3e Canadese Infanteriedivisie tussen 1944 en 1945. In Normandië verloor hij het zicht in zijn linkeroog, maar nam toch deel aan het Schelde-offensief in 1944. Gedurende het Rijnlandoffensief werd korporaal Major weer gewond doordat zijn voertuig op een mijn reed. Hij ontsnapte uit het ziekenhuis en verbleef bij een familie in Nijmegen om te herstellen. Daarna keerde hij terug naar zijn eenheid en nam deel aan de bevrijding van Noord-Nederland. Leo Major was koppig en werd meer dan eens gedegradeerd wegens ongehoorzaamheid. Vanwege zijn moed kreeg hij echter steeds weer zijn oorspronkelijke rang terug. Een van zijn meest legendarische daden was de bevrijding van Zwolle.

Zwolle door de Duitsers prijsgegeven

Zwolle werd op 13 april 1945 vanuit het zuiden genaderd. Luitenant-kolonel Ross van de Queens Own Rifles vormde de zogenaamde Ross-Force, deze bestond uit twee batterijen antitankgeschut, een eskadron van de Royal Canadian Dragoons en een peloton mitrailleurs. Het was de taak van deze gevechtsgroep de IJssel oever tussen Deventer en Zwolle te verkennen. Daar werd uiteindelijk vastgesteld dat de Duitsers probeerden door achterhoedegevechten voldoende tijd te winnen om hun hoofdmacht over de IJssel te laten ontsnappen. Zolang de Zuiderzeestraatweg van Hattem naar Nijkerk niet door de Canadese 5e Tankdivisie was afgesneden, was dit de enige route ten zuiden van het IJsselmeer waarlangs de vijand de Randstad kon bereiken. Om 12:30 uur trokken de laatste Duitsers zich terug over de IJssel. In de volgende nacht kregen de plannen voor de verovering van Zwolle vast vorm. Om 02.20 uur meldden de Regina Rifles dat ze de stad tot vijfhonderd meter waren genaderd, maar dat ze zo zwaar onder vuur lagen dat ze gedwongen waren terrein prijs te geven. Van burgers werd vernomen dat de vijand over de IJssel wegtrok, maar het duurde tot 09:00 uur op 14 april 1945 voordat een nieuwe poging werd ingezet om de stad binnen te trekken. Dit is te lezen in de officiële rapporten, na het lezen van verschillende rapporten van andere regimenten ontstaat echter een heel ander beeld.

Het 7e Recce Regiment

Het 7e Recce Regiment claimt de eerste eenheid te zijn geweest die zich in Zwolle bevond. In de War Diary van het regiment is te lezen dat al op 13 april 1945 in de avond een patrouille in de Zwolse buitenwijken was doorgedrongen. Twee secties gingen de stad in waarbij ze al snel merkten dat de Duitsers waren verdwenen. Sergeant-seiner Frank Brown gaf over de radio het volgende bericht door: 'Ik zit op de trappen van het stadhuis in Zwolle. Er is geen vijand meer' De brigadecommandant geloofde dit niet. De artillerie stond gereed om Zwolle onder vuur te nemen en hij eiste bevestiging van Brown's bericht. Toen dat volgde, kreeg de artillerie order de kanonnen te laten zwijgen en de infanterie kreeg de order om de stad binnen te trekken. Op 14 april 1945 trok het eskadron te midden van jubelende mensen door de stad Zwolle heen. Een sectie werd uitgestuurd om na te gaan hoe het met de bruggen was gesteld, maar er werd alleen een voetveer aangetroffen.

The Regina Rifles

Ook het regiment de Regina Rifles claimt zat zij de eerste eenheid was die zich in Zwolle bevond. Het regiment stuurde op 14 april 1945 een verkenningspatrouille onder leiding van luitenant L. Bergeron richting de stad Zwolle. Om 9:15 reed Bergeron de stad met zijn motor binnen. Na een verkenning keerde hij terug met het bericht dat er geen vijand meer in de stad aanwezig was. Zijn patrouille werd omringd door jubelende burgers en om 10:00 uur volgden twee van de andere compagnieën van de Rifles. Het verzet droeg ongeveer dertig Duitse krijgsgevangenen aan het regiment over, daarnaast had het regiment zelf nog twintig Duitsers krijgsgevangenen gemaakt. Waren de Rifles dan de bevrijders van Zwolle?

Het Frans-Canadese Régiment de la Chaudière en Leo Major

Het Frans-Canadees regiment claimt dat zij de eerste bevrijders van Zwolle zijn. Volgens de rapporten van het regiment was de Canadese Korporaal Leo Major op 13 april 1945 om 4:00 uur Zwolle binnengedrongen. Met zijn beste vriend Willy meldde Leo zich vrijwillig voor een verkenningsmissie in vijandelijk gebied. Ze moesten de Duitse stellingen in kaart brengen. De Canadese Infanteriedivisie zou op hun informatie wachten, om de volgende ochtend de Duitsers uit de stad te schieten. Net na middernacht werd Willy doodgeschoten, wat Major gek maakte van woede. Hij besloot de Duitse wachtpost in zijn eentje aan te vallen.

Hij schoot met zijn stengun, gooide granaten, doodde een paar Duitsers en nam er tien gevangen.

Major overhandigde ze aan de Canadese troepen net buiten de stad. Zo ging hij die nacht acht keer terug naar de stad. Na meer dan vier uur stuitte hij op een groepje van de alom gevreesde SS. Tijdens het daaropvolgende gevecht schoot hij er vier dood. De rest dacht dat het Canadese leger in aantocht was en ontvluchtte de stad. Leo Major was uiteindelijk zes uur lang in Zwolle, maakte contact met het verzet en keerde om 05:00 uur dodelijk vermoeid naar de Canadese linies terug. In de ochtend van 14 april was Zwolle bevrijd... door één man (althans, zo gaat het verhaal). In het boek Canadezen in actie van Hen Bollen en Paul Vroemen is te lezen dat de tijden niet kloppen. Als Major om 4:00 uur Zwolle binnenging, er zes uur verbleef, kan hij niet om 5:00 uur bij zijn onderdeel zijn teruggekeerd. Waren de Chauds de eerste bevrijders?

Het rapport van de Almelose Binnenlandse Strijdkrachten

In het rapport van de Almelose Binnenlandse strijdkrachten is te lezen dat zij met 35 man had deelgenomen aan de bevrijding van Raalte en daarna was doorgedaan naar Zwolle. 'Er was nog geen Canadees in de stad te bekennen.' De BS-ers waren (dus?) de bevrijders/ Ze kregen vervolgens order de IJssel over de steken en op de noordelijke Veluwe verkenningen uit te voeren.

15 april 1945

Op 15 april verlieten de Regina Rifles om 0800 uur Zwolle op weg naar Steenwijk. Daar troffen ze de Royal Winnipeg Rifles aan, hetgeen de vraag doet rijzen of er wel sprake was van coördinatie. De carriers van de Regina's stroopten daarna de streek af op zoek naar Duitsers, maar de vijand had hier zijn hielen gelicht. De Kop van Overijssel was zo goed als vrij van Duitsers.

16 april 1945

Op 16 april 1945 waren de Royal Canadian Scottish Regiment in Hattem. Burgers vertelden hen dat de vijandelijke posities zeer zwak waren bezet. De Scots

zonden een peloton uit onder leiding van Luitenant W.G. van Santvoort, met twee politiemannen en vier verzetslieden, die in een boot naar het stadje gingen. Zodra vijandelijk vuur werd ontvangen ging de patrouille terug. Maandag 16 april zouden de Canadezen ook naar Blokzijl gaan, waar intussen de bevrijding ook een feit was en dan doorgaan naar Kuinre om dat te bevrijden. Na de bevrijding van Kuinre ontstonden schermutselingen bij Slijkenburg. De Duitsers hadden op zaterdag 14 april de bruggen naar de Kuinderpolder en bij Schoterzijl opgeblazen. En nu kwamen ze, op de vlucht, vanaf Lemmer in de richting van Slijkenburg. Harmen Visser, die voor de Canadezen uitreed als verkenner, werd tijdens die gevechten doodgeschoten.

17 april 1945

Tijdens verkenningen van de Canadian Scottish bleek dat Hattem nog door de Duitsers verdedigd werd. De volgende dag stak sergeant J.E. Dodd, slecht vergezeld met twee militairen om ongeveer 13:30 uur de rivier over. In Hattem stelde hij vast dat de Duitsers inmiddels waren verdwenen. De burgers in Hattem waren ontzettend blij om de eerste bevrijders te zien, voor Sergeant Dodd was het moeilijk om iemand te vinden die autoriteit had in Hattem om zo de orde te herstellen. Op dezelfde tijd was de hoofdmacht van de 3e Divisie vanuit Zwolle doorgetrokken in noordelijke richting. Het Recce Regiment van de divisie stuurde op 17 april een patrouille vanuit IJsselmuiden over de IJssel naar Kampen. De Canadezen waren vergezeld van verzetsman F.de Hossem. Deze Canadezen waren als eerste in de stad. Korte tijd na deze patrouille arriveerde majoor J.O. MacArthur in de stad. Op het stadhuis werd hij begroet door burgemeester H. Oldenhof. Na diens toespraak verlieten de Canadezen om onbegrijpelijke redenen Kampen weer. Prompt kwam de Binnenlandse Strijdkrachten in actie; NSB-ers werden gearresteerd en opgesloten in de oude melkfabriek op het Kampereiland. Pas twee dagen later kon Kampen zich werkelijk bevrijd noemen. Het waren geen Canadezen, maar Britten van het 49e Recce Regiment, die de IJsselstad toen binnentrokken.